

НАША ВЕРА

КАРОТКІ КАТЭХІЗМ ХРЫСЦІЯНСКАЙ НАВУКІ

Для Беларусаў Каталікоў

A. NADSON

А. Надсон

НАША ВЕРА

КАРОТКІ КАТЭХІЗМ ХРЫСЦІЯНСКАЙ НАВУКІ

Для Беларусаў Каталікоў

Выдавецтва “Царква ў Патрэбе”

EDITORIAL VERBO DIVINO
Avda. de Pamplona, 41
31200 ESTELLA (Navarra) ESPAÑA
1990

Выданне другое, дапоўненае і папраўленае

Першае выданне выйшла ў Рыме ў 1988 г. пад тытулам
“Кароткі катэхізм хрысціянскай навукі”

Апрацаваў а. Аляксандар Надсон

© Fr. A. Nadson © Editorial Verbo Divino, 1990. Printed in Spain. Fotomontaje: Cometip, S. L., Plaza de los Fueros, 4. 31010 Barañain (Navarra). Impresión: Impresos y Revistas, S. A. (IMPRESA). Herreros, 42. Políg. Ind. Los Angeles. Getafe (Madrid).

Depósito legal: M. 24.524-1990
ISBN: 84-7151-693-4

ЗМЕСТ

Раздзел 1: Уступныя весткі	7
Раздзел 2: Вера	9
Апостальскі склад ьеры	11
Раздзел 3: Надзея	29
Малітва Гасподня	33
Раздзел 4: Любоў	37
Раздзел 5: Ласка Божая, Тайны	45
Раздзел 6: Дабрадзейнасці і заганы	57
Дадатак: Прынагодныя малітвы	61

СКАРАЧЭННІ НАЗВАЎ КНІГ СВЯТОГА ПІСАННЯ, ШТО УСПАМІНАЮЦЦА У ТЭКСЦЕ

Кнігі Старога Запавету

Быц	– Кніга Быцця
Із	– Кніга прарока Ізаі
Пс	– Псалм

Кнігі Новага Запавету

Кнігі Евангельскія

Лк	– Евангелле паводле Лукаша
Мк	– Евангелле паводле Марка
Мц	– Евангелле паводле Мацвея
Ян	– Евангелле паводле Яна

Лісты святога Апостала Паўла

Гэб	– Ліст да Гэбрэяў
1 Кар	– Першы ліст да Карынціянаў
Рым	– Ліст да Рымлянаў
1 Сал	– Першы ліст да Салунянаў (Тэсалёнікійцаў)
Эф	– Ліст да Эфэсцаў

Іншыя кнігі Новага Запавету

Дз	– Дзеянні святых Апосталаў
1 П	– Першы ліст святога Апостала Пятра
Як	– Ліст святога Апостала Якуба

Раздзел 1

УСТУПНЫЯ ВЕСТКІ

1. Хто стварыў цябе?

Мяне стварыў Бог.

2. Чаму Бог стварыў цябе?

Бог стварыў мяне, каб я Яго пазнаў, палюбіў, выконваў Ягоня прыказанні, і пасля смерці атрымаў вечнае і шчаслівае жыццё разам з Ім.

Беларускі паэт Казімер Сваяк (святар Кастусь Стэповіч, 1890-1926) пісаў:

Птушцы да шчасця вольнасці трэба.
Да шчасця краскі — яснага неба,
Дзіця шчасліва на руках маткі,
Бяздольны рвецца да цёплай хаткі.
Для ўсіх жа людцаў, дзе ёсць іх колькі,
Аднаго трэба на свеце толькі,
Без чаго свет наш — блудна дарога:
Усім да шчасця патрэба Бога.

3. На чыё падабенства Бог стварыў цябе?

Бог стварыў мяне на сваё падабенства і вобраз.

4. Ці гэтае падабенства ў тваім целе ці душы?

Падабенства ў першую чаргу знаходзіцца ў душы, бо яна, будучы духам, з'яўляецца несмяротнай.

5. Ці трэба дбаць больш аб целе, ці аб душы?

Трэба дбаць больш аб душы, бо Хрыстос сказаў: “Якая карысць чалавеку, калі ён здабудзе ўвесь свет і загубіць сваю душу?” (Мц 16:26).

6. Што трэба рабіць, каб збавіць душу?

Каб збавіць маю душу, я павінен служыць Богу і аддаваць пашану Яму ў веры, надзеі і любові. Гэта значыць, я павінен верыць у Яго, а таксама верыць усяму, што Ён аб’явіў нам; пакладаць усю надзею ў Ім, ведаючы, што толькі Ён можа нам даць поўнае шчасце; і любіць Яго усёй маёй істотай.

Раздзел 2

ВЕРА

7. Што такое вера?

Вера — гэта надпрыродны дар Божы, дзякуючы якому мы верым усяму, што Бог нам аб’явіў.

8. Як магу ведаць тое, што Бог аб’явіў?

Я ведаю аб’яўленыя Богам праўды дзякуючы Святой Царкве (Касцёлу), якая захоўвае іх у цэласьці і чысціні і, праз навучанне, перадае з пакалення ў пакаленьне. Яны з’яўляюцца жывой традыцыяй царкоўнай.

9. Хто ўстанавіў Царкву ахоўніцай і настаўніцай праўдаў Божых?

Ісус Хрыстос даў Царкве абавязак сцерагчы чысціні і паўнаты аб’яўленых Богам праўдаў і навучаць людзей, калі сказаў сваім вучням: “Хто слухае вас, слухае Мяне” (Лк 10:16); і загадаў: “Ідзіце, навучайце ўсе народы” (Мц 28:19). Такім чынам, вуснамі Царквы гаворыць сам Госпад Ісус Хрыстос.

10. Дзе ў асноўным знаходзяцца праўды аб’яўленыя Богам?

Праўды Божыя, якія жылі спачатку ў традыцыі супольнасці верных — якой з’яўляецца Святая Царква, а да прыйсця Госпада нашага Ісуса Хрыста быў выбраны народ ізраільскі, — знайшлі сваё адлюстраванне ў Святым Пісанні, або Бібліі. Святое Пісанне з’яўляецца кнігай Царквы, словам Божым выражаным людской моваю.

11. Як дзеляцца кнігі Святога Пісання?

Святое Пісанне дзеліцца на Стары і Новы Запаветы. Стары Запавет, кнігі якога складаліся на працягу больш як 1000 гадоў, мае галоўнай тэмай дачыненні Бога з выбраным народам, Ізраілем, у чаканні прыйсця Госпада Ісуса Хрыста. Ён складаецца з трох родаў кніг — гістарычных, прароцкіх і кніг мудрасці. У Новы Запавет уваходзяць чатыры кнігі Евангелля, у якіх апісваецца жыццё і навучанне Госпада Ісуса Хрыста; Дзеянні Апосталаў, або гісторыя першых гадоў Царквы; лісты святых апосталаў, у першую чаргу Апостала Паўла; і Адкрыццё Святога Яна, у якім гаворыцца аб апошніх рэчах. Усе кнігі Старога і Новага Запавету, прызнаныя Царквою як такія, складаюць канон Бібліі.

12. Якое месца ў царкоўнай традыцыі займае Святое Пісанне?

Святы Ян у канцы свайго Евангелля кажа: “Ёсць шмат іншых рэчаў, якія ўчыніў Ісус; але калі б іх апісаць падрабязна, то думаю, што ўсяму свету не змясціць напісаных кніг” (Ян 21:25). Як відаць з гэтых слоў, Святое пісанне з’яўляецца часткай — несумненна вельмі важнай, — царкоўнай традыцыі, аб якой Другі Ватыканскі Сабор кажа, што ў яе ўваходзіць “усё, што было перадаанае апосталамі і што служыць да святасці жыцця, і да памнажэння веры народу Божага; такім чынам Царква, у сваім навучанні, у жыцці і багаслужэннях, прадаўжае і перадае з пакалення ў пакаленне усё, чым яна сама ёсць і ў што верыць” (Канстытуцыя аб Аб’яўленні, раздз. 8).

Традыцыя ня толькі шырэйшая за Святое Пісанне, але таксама папярэджае яго ў часе. Святы Лукаш пачынае сваё Евангелле наступным чынам: “Многія ўжо стараліся скласці расказ аб вядомых нам здарэннях так, як перадалі нам тыя што ад самага пачатку былі навочнымі сведкамі і слугамі Слова. Дык і я пастанаўіў разгледзець усё ад пачатку і апісаць па парадку, шануюны Тэафілю, каб ты мог пераканацца ў праўдзівасці навукі, якую ты прыняў” (Лк 1:1-4). Такім чынам праўды якія знаходзяцца ў Святым Пісанні, жылі раней ў традыцыі і навуцы царкоўнай. Дзеля гэтага Святое Пісанне нельга аддзяліць ад Царквы, якая, устанавіўшы сваім аўтарытэтам канон Бібліі, сведчыць аб праўдзівасці і аўтэнтычнасці яе кніг.

13. Якую карысць прыносіць чытанне або слуханне Святога Пісання?

Чытанне або слуханне Святога Пісання памагае нам асэнсавальней любіць Божую для нас і ўзмацняе нашу веру. Царква заўсёды

карысталася і карыстаецца Святым Пісаннем ў багаслужэннях, і заахвочвае верных чытаць яго рэгулярна, нават штодзённа. Сярод кніг Старога Запавету найбольш папулярнай ў прыватным карыстанні з'яўляецца кніга паслямаў, або Псалтыр. Беларускі першадрукар Францішак Скарына пачаў сваю друкарскую і перакладніцкую дзейнасць у 1517 г. ад гэтай кнігі, аб якой у прадмове кажа: “Там ёсць справядлівасць, там ёсць чысціня душэўная і цялесная. Там ёсць навука ўсякае праўды. Там мудрасць і розум дасканалы. Там міласць і дружалюбнасць без ліслінасці, і ўсе іншыя добрыя абычаі быццам з крыніцы адтуль выходзяць...”. З кніг Новага Запавету без сумнення найбольш важнымі і даступнымі для прыватнага чытання з'яўляюцца чатыры кнігі Святога Евангелля, аб якіх той жа Скарына піша: “Над усё мы, хрысціяне, ведаючы, што ўсе навукі прамінаюць, маем патрэбу ў рэчы вечнай для збаўлення душы. Чытайма безупынна Святое Евангелле і, чытаючы, будзьма пераймальнікамі ўчынкаў нашага Збавіцеля Ісуса Хрыста. Такім чынам з Ягонай дапамогай увойдзем у жыццё вечнае і валадарства нябеснае, прыгатаванае выбраным Божым” (Прадмова да ўсёй Бібліі). Кніга Апостальскіх Дзеянняў напісана ў лёгкай стылі і таму яна вельмі даступная для тых, хто пачынае знаёмства са Святым Пісаннем.

14. Якія цяжкасці сустракаюцца пры чытанні Святога Пісання?

Святое Пісанне з'яўляецца Словам Божым, выражаным людскою моваю і таму ў ім адчуваюцца абмежаванні і недасканаласці гэтай апошняй. У прыватнасці асобныя кнігі носяць адбітак характару і стылю іх зямных аўтараў, а таксама часу, калі яны былі напісаныя, і мовы арыгіналу. Калі дадаць да гэтага багацце і разнастайнасць літаратурных формаў, якія там сустракаюцца, дык ня дзіва, што часам сэнс напісанага можа быць не зусім ясным. У такіх выпадках трэба рабіць так, як зрабіў высокі ўрадавец царыцы етыёпскай, які чытаў кнігу прарока Ізаі і на пытанне апостала Піліпа, ці разумее прачытанае, адказаў: “Як я магу (разумець), калі ніхто мне не выясніў?” (Дз. 8:31). Толькі Царква ведае праўдзівы сэнс Святога Пісання і таму ў цяжкасцях мы павінны шукаць дапамогі ў яе навучанні.

АПОСТАЛЬСКІ СКЛАД ВЕРЫ

15. Дзе можна знайсці ў скароце самыя галоўныя праўды веры?

Царква дае нам у скароце галоўныя праўды веры ў гэтак званым Апостальскім складзе веры.

16. Скажы Апостальскі склад веры.

Веру ў Бога Айца Усемагутнага, Тварца неба і зямлі; і ў Ісуса Хрыста, Сына Яго адзінага, Госпада нашага, які быў пачаты ад Духа Святога, нарадзіўся з Дзевы Марыі; замучаны пры Понцкім Пілаце, памёр і быў пахаваны; зышоў у пекла, трэцяга дня ўстаў з мёртвых; узышоў на неба, дзе сядзіць па правай руцэ Айца Усемагутнага; адтуль прыйдзе судзіць жывых і памёршых. Веру ў Духа Святога, Святую Каталіцкую Царкву (Касцёл), супольнасць святых, адпушчэнне грахоў, з мёртвых устанне, жыццё вечнае. Амін.

Першая частка Складу Апостальскага:

“Веру ў Бога Айца Усемагутнага, Тварца неба і зямлі”

17. Хто такі Бог?

Бог — гэта найвышэйшая істота, адзіная што існуе сама ад сябе (г.зн. незалежна ад ніякіх іншых істотаў). Ён — дух бесканечны ў сваёй дасканаласці, вечны (г.зн. без пачатку і канца) і ўсюды прысутны, які ўсё ведае і бачыць.

18. Як мы ведаем, што Бог існуе?

Ведаем, што Бог існуе, бо ўвесь сусвет, які Ён стварыў, гаворыць аб Ім: “Ад пачатку свету, нябачныя Яго ўласцівасці — вечная Яго сіла і боства — стаюцца бачнымі і пазнавальнымі ў рэчах, якія Ён стварыў” (Рым 1:20).

19. Як яшчэ ведаем, што Бог існуе?

Ведаем яшчэ, што Бог існуе, бо Ён сам аб’явіў сябе нам. “Шматразова і рознымі спосабамі Бог здаўна прамаўляў да айцоў нашых; а ў апошнія дні прамовіў Ён праз Сына свайго, якога Ён паставіў наследнікам усяго і праз якога сусвет стварыў” (Гэб 1:1-2).

20. Ці Бог ёсць толькі адзін?

Так, існуе толькі адзін Бог, але ў трох асобах.

21. Як завуцца Боскія асобы?

Боскія асобы завуцца: Бог Айцец, Бог Сын і Бог Дух Святы.

22. Ці гэта значыць што ёсць тры багі?

Не, Бог Айцец, Бог Сын і Бог Дух Святы з'яўляюцца адным і тым самым Богам.

23. Як называецца тайна аднаго Бога ў трох асобах?

Тайна аднаго Бога ў трох асобах называецца тайнаю Святой Тройцы.

Вера ў Святую Тройцу з'яўляецца цэнтральным (стрыжнявым) пунктам Хрысціянскай рэлігіі. Мы ведаем яе толькі дзякуючы Госпаду Ісусу Хрысту, які аб'явіў яе ў сваім навучанні. Перад сваім узнясеннем, Ён загадаў вучням сваім: “Ідзіце навучайце ўсе народы і хрысціце іх у Імя Айца і Сына, і Святога Духа” (Мц 28:19). Набожныя хрысціяне звычайна пачынаюць ўсякую добрую справу “у імя Айца і Сына, і Святога Духа”; і, схіляючы галовы перад невыказнай тайнай, аддаюць хвалу спрадвечнаму Богу ў Тройцы адзінаму, кажучы: “Слава Айцу і Сыну, і Святому Духу, спрадвечу, цяпер і заўсёды, і на вякі вякоў”. Наступная песня ў гонар Святой Тройцы спяваецца на Літургіі св. Яна Залатавуснага: “Годна і справядліва ёсць пакланяцца Айцу і Сыну, і Святому Духу, Тройцы адзінасутнай і нераздзельнай”.

24. Ці Бог ёсць справядлівы?

Так, Бог ёсць справядлівы, Ён узнагароджвае добрыя ўчынкі людзей і карае за дрэнныя. Святы Павал піша, што Бог “аддасць кожнаму паводле ягоных учынкаў: тым, што вытрываласцю ў добрых справах шукаюць славы, пашаны і нятленнасці — жыццё вечнае; а тым, што ўпіраюцца і не жадаюць пакарыцца праўдзе, але аддаюцца непра веднасці — гнеў і абурэнне” (Рым 2:6-8).

25. Чаму Бог называецца ўсемагутным?

Бог называецца ўсемагутным, бо Ён можа зрабіць усё: “У Бога ўсё магчыма” (Мц 19:26).

26. Чаму Бог называецца “Тварцом неба і зямлі” ?

Бог называецца “Тварцом неба і зямлі”, Бо Ён стварыў з нічога словам сваім усё, што існуе, бачнае (свет рэчыўны) і нябачнае (свет духоўны). Першая кніга Святога Пісання пачынаецца словам: “Спачатку Бог стварыў неба і зямлю” (Быц 1:1).

27. Ці вера ў стварэнне Богам свету супярэчыць навуцы?

Не. Вера ў стварэнне і навука з’яўляюцца адказамі на розныя пытанні. Навука стараецца знайсці адказ на пытанне: “Якім ёсць сусвет, у якім мы жывем?”, у тым часе як вера ў стварэнне адказвае на пытанне: “Чаму наогул існуе свет?”

28. Якія істоты нябачнага свету стварыў Бог?

Бог стварыў анёлаў.

29. Хто Такія анёлы?

Анёлы — гэта чыстыя духі, разумныя і несмяротныя, якія служачь Богу і апякуюцца людзьмі, ахоўваючы іх ад зла.

30. Ці ўсе анёлы асталіся вернымі Богу?

Не. Некаторыя з іх збунтаваліся супроць Бога і адпалі ад Яго навакi. Мы называем іх нячыстымі духамі, д’ябламi, дэманамi.

31. Што робяць людзям нячыстыя духі?

Нячыстыя духі стараюцца шкодзіць людзям і загубіць іх, адлучыўшы іх ад Бога. “Д’ябал, як леў рыклівы, кружыць, шукаючы, каго загубіць” (1 П 5:8).

32. Якое месца Бог даў чалавеку ў створаным свеце?

Бог стварыў чалавека на сваё падабенства (Кн. Быцця 1:27). Ён “зрабіў чалавека з пораху зямлі і ўдыхнуў у яго ноздры дух жыцця, у выніку чаго чалавек стаўся жывой істотай” (Быц 2:7). Абдароны несмяротнай душой (“духам жыцця”) чалавек, хоць сваім цэлам

належыць да рэчыўнага свету, з'яўляецца найвышэйшым з усіх Божых твораў на зямлі. Таму псалміст кажа:

“Калі гляджу на неба — твор рук Тваіх, —
на месяц і зоркі, якія Ты ўмацаваў:
Хто ж такі чалавек, што Ты памятаеш аб ім,
і сын чалавечы, што Ты клапацішся аб ім?
Ты ўчыніў яго крыху меншым за бога,
Хвалаю і пашанаю вянчаў Ты яго,
даў яму ўладу над творамі рук Тваіх,
палажыў усё пад ногі яго” (Пс 8:4-7).

Чалавек адзін можа адплаціць Богу любоўю, якою той абдарыў сваё стварэнне. Ад імя ўсяго стварэння чалавек адзін можа аддаць Богу належную Яму хвалу, пашану і падзяку.

33. Дзеся чаго Бог стварыў свет?

Бог сказаў першым людзям: “Расціце і размнажайцеся, напаўняйце зямлю і ўладайце ёю” (Быц 1:28). Такім чынам бачны свет быў створаны як жыллё для людзей, дзе б яны жылі ў аднасыці з Богам і ў згодзе між сабою, і карысталіся разумна з яго багаццяў.

34. Ці першы чалавек паслухаўся Бога?

Не. Першы чалавек зграшыў, не паслухаўшыся свайго Тварца. У сваім непаслушэнстве ён адкінуў апеку Бога і вырашыў шукаць шчасця сваімі ўласнымі сіламі.

35. Якую шкоду зрабіў грэх першых людзей?

Грэх першых людзей парушыў суладдзе стварэння. Чалавек страціў аднасць з Богам, якую меў перад грахам, і парушыў раўнавагу між сабою і асяроддзем. Як вынік паступку першых людзей, усе іхнія нашчадкі родзяцца ў стане г.зв. першароднага, або радзімага граху, які быццам закараніўся ў іхняй прыродзе і ад якога яны вызваліцца сваімі сіламі не могуць. (Гл. ніжэй. Но. 57, 89)

36. Ці Бог пакінуў надзею грэшнаму чалавецтву?

Так, Бог абяцаў вызваленне ад путаў граху, і аднаўленне ранейшых адносінаў між Ім і людзьмі праз Госпада Ісуса Хрыста.

Другая частка Складу Апостальскага:
“І ў Ісуса Хрыста, Сына Божага, Госпада нашага”

37. Хто ёсць Госпад Ісус Хрыстос?

Ісус Хрыстос зьяўляецца другой асобай Святой Тройцы, Сынам Божым, які стаўся чалавекам дзеля нашага збаўлення.

38. Ці Ісус Хрыстос з’яўляецца сапраўдным Богам?

Так, Ён з’яўляецца сапраўдным спрадвечным Богам, народжаным з Бога Айца перад усімі вякамі.

39. Ці Ісус Хрыстос з’яўляецца таксама сапраўдным чалавекам?

Так. Ісус Хрыстос з’яўляецца таксама сапраўдным чалавекам, бо Ён прыняў людскую прыроду, з целам і душой, як нашы.

40. Ці Ісус быў заўсёды чалавекам?

Не. Як Бог Ён спрадвечны, але стаўся чалавекам, калі прыняў нашу людскую прыроду.

41. Сколькі прыродаў у Ісуса Хрыста?

Ісус Хрыстос мае дзве прыроды Божую і людскую.

42. Ці Ісус Хрыстос з’яўляецца адной асобаю?

Так, Ён з’яўляецца адной асобаю, менавіта асобаю Бога Сына.

43. Чаму Сын Божы стаўся чалавекам?

Ісус Хрыстос стаўся чалавекам, каб адкупіць нас ад граху і паказаць нам шлях да неба.

Трэцяя частка Апостальскага складу:

“Які быў пачаты ад Духа Святога, нарадзіўся з Дзеvy Марыі”

44. Ці Ісус меў бацькоў на зямлі?

Ісус не меў на зямлі бацькі: Святы Язэп, муж Найсвятой Дзеvy Марыі, быў Ягоным апекуном. Марыя была маці Ісуса на зямлі і таму справядліва называецца Маці Божая.

45. Калі мы святкуем пачацце і нараджэнне Хрыста?

Мы святкуем пачацце Хрыста на Дабравешчанне (25 сакавіка), а нараджэнне на Каляды (25 снежня).

46. Што рабіў Ісус падчас свайго жыцця на зямлі?

Першыя трыццаць гадоў Ісус жыў у Назарэце разам са сваёй Маці і святым Язэпам, а апошнія тры Ён навучаў людзей праўдам Божым.

47. Што прапаведаваў Ісус?

Ісус прапаведаваў людзям радасную вестку збаўлення, адкуплення і прыйсця валадарства Богага. Ён адкрыў ім бязмежную Божую любоў да іх.

48. Ці навучаў Ісус, як трэба жыць?

Ісус даў людзям дзевяць наступных блаславенстваў, або правілаў шчаслівага жыцця:

Шчаслівыя ўбогія духам, бо іх ёсць валадарства нябеснае.

Шчаслівыя тыя, што тужаць, бо яны суцешацца.

Шчаслівыя ціхія, бо яны атрымаюць у спадчыне зямлю.

Шчаслівыя тыя, што маюць голад і смагу справядлівасці, бо яны насыцяцца.

Шчаслівыя міласэрныя, бо яны зведаюць міласць.

Шчаслівыя чыстыя сэрцам, бо яны ўбачаць Бога.

Шчаслівыя міратворцы, бо яны будуць звацца дзецьмі Божымі.

Шчаслівыя тыя, каго праследуюць за праўду, бо іх ёсць валадарства нябеснае.

Шчаслівыя вы, калі вас крыўдзяць і праследуюць і кажуць усякую няпраўду на вас дзеля мяне: радуйцеся і цешцеся, бо ўзнагорода ваша ў небе вялікая. (Мц 5:3-10).

49. Хто былі першыя вучні і супрацоўнікі Ісуса?

Першымі вучнямі былі дванаццаць апосталаў, на чале з Пятром, якіх Ісус сам паклікаў і паслаў прапаведаваць у Ягонае імя.

50. Ці апосталы былі заўсёды вернымі Ісусу?

Не. Адзін з іх, Юда, аказаўся здраднікам і выдаў Ісуса на мукі і смерць. Іншыя апосталы, калі Хрыстос быў арыштаваны, у страху пакінулі Яго, а Пётра нават адрокся ад Яго. Пасля аднак усе яны, апроча Юды, навярнуліся і сваім далейшым жыццём паказалі вернасць Ісусу.

51. Ці ўсе людзі прынялі навучанне Ісуса?

Не. Многія з народу, сярод якога Ён жыў і навучаў, асабліва іхнія рэлігійныя правадыры і начальнікі, адкінулі Яго і Ягонае вучэнне. “Ён прыйшоў да сваіх, але свае Яго не прынялі” (Ян 1:11).

52. Чаму многія адкінулі Ісуса і Ягонае вучэнне?

Ісус не ўкладаўся ў рамкі іхняга ўяўлення аб Збавіцелю. Ён таксама выкрываў крывадушнасць правадыроў, кажучы што яны “людскімі абычаямі адмянілі закон Божы” (Мк 7:8). Ён выдаваўся для іх небяспечным для ўстаноўленай рэлігіі і грамадскага парадку.

53. Ці Ісус сапраўды супраціўляўся Закону?

Не, Ён не супраціўляўся Закону, але навучаў, што паслухмянасць закону павінна быць выражэннем любові.

Чацвертая частка Складу Апостальскага:

“Замучаны пры Понцкім Пілаце, памёр і быў пахаваны”

54. Што зрабілі ўлады з Ісусам?

Улады схапілі Яго падступам і, пасля доўгіх і цажкіх мукаў, засудзілі на смерць на крыжы, як найгоршага злачынцу.

55. Чаму Ісус аддаў сябе дабравольна на мукі і смерць?

Дабравольныя цярпенні і смерць Ісуса былі поўнай выяўлення Ягонай любові у свеце, які цяпеў голад любові: “Няма большай любові, як аддаць жыццё за прыяцеля” (Ян 15:13). Яны былі таксама вынікам ягонага спагады нашым цяжасцям: “Маім архісвятара не такога, які б не мог спагадаць слабасцям нашым, бо ён сам быў выпрабаваны ва ўсім як мы, апроча граху” (Гэб 4:15). У сваёй смерці Ісус выканаў волю Айца Нябеснага, пражыўшы да канца, як ніхто іншы, людское жыццё ва ўсёй яго поўні.

56. Як Святое Пісанне называе няздольнасць людскога роду жыць поўным людскім жыццём?

Святы Ян Евангеліст называе яе “грэхам свету” (Ян 1:29).

57. Як завецца прыродны ўдзел кожнага з нас у граху свету?

Наш удзел у граху свету называецца “першародным (або радзімым) грахам”, бо ён у кожным з нас не з нашай віны, але з прычыны непаслушэнства нашых першых бацькоў, якія сваім праступкам страцілі рай для сябе і для ўсіх сваіх нашчадкаў. (Гл. вышэй, Но. 35)

58. Калі мы ўспамінаем цярпенні і смерць Ісуса?

Мы ўспамінаем цярпенні і смерць Ісуса ў Вялікі Чацвер і Вялікую Пятніцу.

Пятая частка Апостальскага складу:
“Зышоў у пекла, трэцяга дня ўстаў з мёртвых”

59. Што азначаюць словы “Зышоў у пекла”?

Словы “зышоў у пекла” азначаюць, што душа Ісуса пасля смерці зышла ў месца, дзе душы праведных, якія памерлі перад Ім, прабывалі, чакаючы ўваходу да неба.

60. Што мы разумеем пад уваскрасеннем Ісуса?

Пад словамі “уваскрос з мёртвых на трэці дзень”, мы разумеем, што Ісус, які сапраўды памёр і быў пахаваны, на трэці дзень быў

цялесна узняты з мёртвых Айцом да новага жыцця ў Валадарстве Божым: дзеля гэтага ў магіле не знайшлося Ягонага цела, бо, пасля перамогі над смерцю, яно атрымала ў дары несмяротнасць. Пасля ўваскрасення Ісус шмат разоў паказваўся сваім вучням.

61. Як уваскрасенне Хрыстова з'яўляецца для нас усіх крыніцаю надзеі?

Ісус перамог грэх і смерць. Ён перамог грэх смерцю на крыжы, а ўваскрасеннем перамог смерць, якая з'яўляецца вынікам першароднага граху. “Калі верым, што Хрыстос памёр і ўваскрос, дык і памёршых у Ісусе Бог прывядзе разам з Ім” (1 Сал 4:14).

62. Калі мы святкуем уваскрасенне Хрыстова?

Уваскрасенне Хрыстова святкуем на Вялікдзень.

Шостая частка Складу Апостальскага:

“Узышоў на неба, дзе сядзіць па правай руцэ Айца Усемагутнага”

63. Што азначаюць словы “Узышоў на неба”?

Гэтыя словы азначаюць, што Ісус пасля свайго ўваскрасення узнёсся з душой і целам на неба. Гэта здарылася сорак дзён пасля Вялікадня.

64. Што значыць “Сядзіць па правай руцэ Бога Айца Усемагутнага”?

Гэтыя словы трэба разумець не даслоўна, але вобразна, бо Бог, будучы духам, ня мае рук. Ён трэба разумець, што Хрыстос як Бог з'яўляецца роўным Айцу, а як чалавек займае найвышэйшае становішча ў небе.

Сёмая частка Складу Апостальскага:

“Адтуль прыйдзе судзіць жывых і памёршых”

65. Калі прыйдзе зноў Хрыстос?

Хрыстос прыйдзе зноў з неба ў апошні дзень судзіць усё чалавецтва.

66. Што скажа Хрыстос грэшнікам?

Ён скажа грэшнікам: “Адыдзіце ад мяне ўсе, праклятыя, у вечны агонь падрыхтаваны д’яблу і паплечнікам яго” (Мц 25:41).

67. Што скажа Хрыстос праведным?

Хрыстос скажа праведным: “Хадзіце, бласлаўёныя Айца майго, атрымайце ў спадчыне валадарства, прыгатаванае вам ад пачатку свету” (Мц 25:34).

68. Ці, апрача суднага дня, ўсе будзем суджаныя таксама ў хвіліну нашай смерці?

Так, усе будзем суджаныя ў хвіліну смерці.

Восьмая частка Складу Апостальскага:

“Веру ў Духа Святога”

69. Хто такі Святы Дух?

Святы Дух з’яўляецца трэцяй асобай Святой Тройцы. У Евангеллі Госпад Ісус Хрыстос называе Яго “Пацяшыцелем” (гл. напр. Ян 14: 16, 26), “Духам праўды”, які павінен Яго ўславіць (Ян 16:13-14).

70. Ці Святы Дух роўны з Айцом і Сынам?

Так, Святы Дух роўны з Айцом і Сынам, бо Ён — той самы Госпад і Бог, як і яны.

71. Калі Святы Дух зышоў на апосталаў?

Святы Дух зышоў на апосталаў на Сёмуху ў выглядзе вогненных языкоў (Дз 2:3).

72. Чаму Святы Дух зышоў на апосталаў?

Ён зышоў на апосталаў, каб умацаваць іх у веры, асвятліць іх, і заснаваць святую Царкву (Касцёл). Таму ў Царкве ўсё дзеецца сілаю Духа Святога. Хрыстос, абяцаючы апосталам прыйсце Духа

Святога, сказаў: “Пацяшыцель, Дух Святы, якога Айцец пашле ў імя маё, Ён вас усяму навучыць і прыпомніць вам усё, што Я сказаў” (Ян 14:26). Ён з’яўляецца Духам Праўды і “прывядзе вас да цэлай праўды” (Ян 16:13). Таму Царква пачынае кожную справу прызываннем Духа Святога — у Рымскім абрадзе гімнам “Прыйдзі, Духу Святы”, а ў Бізантыйскім (усходнім) наступнай малітвай: “Уладару Нябесны, Пацяшыцелю, Духу праўды, Ты ўсюды прысутны і ўсё напаўняеш, Скарбніца добра і жыцця Падаўча, прыйдзі і пасяліся ў нас і ачысці нас ад усяго благога, і збаў, Добры, душы нашы”.

Дзевятая частка Складу Апостальскага:

“Святую Каталіцкую Царкву (Касцёл), супольнасць святых”

73. Што такое Царква (Касцёл)?

Царква — гэта аб’яднанне ўсіх, якія вызнаюць адну веру і атрымалі дар Духа Святога.

74. Хто з’яўляецца галавою Царквы (Касцёла)?

Галавою Царквы з’яўляецца Госпад Ісус Хрыстос.

75. Хто з’яўляецца бачнай галавой Царквы на зямлі?

Бачнай галавой Царквы (Касцёла) на зямлі і намеснікам Хрыстовым з’яўляецца Біскуп Рымскі, якога мы звычайна называем Папаю.

76. Якія прыкметы сапраўднай Царквы (Касцёла)?

Царква (Касцёл) Хрыстова я ёсць адна святая, паўсюдная (каталіцкая) і апостальская.

77. Што значыць, што Царква (Касцёл) ёсць адна?

Царква (Касцёл) ёсць адна, бо ўсе яе члены вызнаюць адну веру, прымаюць тыя самыя тайны (сакраманты), якія з’яўляюцца бачнымі крыніцамі асвятчэння, і падпарадкоўваюцца адной Галаве.

78. Ці можа быць больш, чым адна праўдзівая Царква (Касцёл)?

Не. Праўдзівая Царква (Касцёл) можа быць толькі адна, як кажа Святы Павал: “Адно Цела і адзін Дух, бо вы пакліканы ў адной надзеі, якую дае ваша пакліканне. Адзін Госпад, адна вера, адзін хрост. Адзін Бог і Айцец усіх, які над усімі, праз усіх і ва ўсіх вас” (Эф 4:4-6). Другі Ватыканскі Сабор гаворыць аб Царкве, як аб Народзе Божым: “Сярод усіх народаў зямлі існуе толькі адзін Народ Божы... Усе людзі пакліканы быць удзельнікамі гэтага паўсюднай супольнасці Народу Божага, супольнасці, якая з’яўляецца прадвеснікам сусветнага супакою, да якога ён (Народ Божы) імкнецца (Канстытуцыя аб Царкве, раздзел 13).

79. Што трэба думаць аб тых людзях, якія належаць да іншых веравызнанняў, або не вызнаюць ніякай рэлігіі?

Да ўсіх трэба адносіцца з любоўю і павагаю, бо, як зазначыў Другі Ватыканскі Сабор “усе людзі пакліканы да збаўлення праз ласку Божую” (Канстытуцыя аб Царкве, раздзел 13). Госпад Ісус Хрыстос сказаў: “І іншых авечак маю, якія не належаць да гэтага статку. Я павінен таксама іх прывесці, каб яны пачулі Мой голас. Тады будзе адзін статак і адзін пастыр” (Ян 10:16). Калі ж ідзе пра хрысціянаў іншых веравызнанняў, дык Другі Ватыканскі Сабор вучыць: “...усе тыя, што былі апраўданыя вераю праз хрост, злучаны з Хрыстом. Яны дзеля гэтага маюць права ганарыцца імем Хрысціянiна, і дзеці Католіцкай Царквы павінны справядліва лічыць іх братамі і сёстрамі ў Госпадзе” (Пастанова аб экумэнізме, раздзел 3).

Прыналежнасць да Святой Царквы не з’яўляецца нічыёй асабістай заслугай, але асаблівай ласкай Божай. Гэта трэба памятаць ў нашых дачыненнях з тымі, якія знаходзяцца вонках Царквы, часта з незалежных ад іх прычынаў. Сярод іх ёсць вельмі многа добрых і шчыра набожных людзей, і Бог у сваёй бязмежнай дабраце дае ім сродкі неабходныя для збаўлення. Тым не менш наказ Госпада Ісуса Хрыста перад Ягонай крыжовай смерцю, “Каб усе былі адно” (Ян 17:20) павінен стацца нашым заветным жаданнем. Мы павінны ад усяго сэрца старацца садзейнічаць ягонаму здзяйсненню, у першую чаргу малітвай і асабістым прыкладам, памятаючы словы Хрыста: “Хай святло ваша свеціць перад людзьмі, каб яны бачылі вашы добрыя ўчынкі і славілі Айца вашага, што ў небе” (Мц 5:16). Вельмі часта нашы паводзіны з’яўляюцца перашкодаю для іншых для пазнання адзінай праўдзівай Царквы Хрыстовай.

80. Як разумець, што Царква святая?

Царква святая, бо навучае нас святых праўдаў Божых, дае нам сродкі да асвятчэння, і вызначаецца святасцю незлічоных яе членаў.

81. Што азначае слова “Каталіцкая”?

Слова “каталіцкая” — тое самае, што і “паўсюдная”. Царква завецца каталіцкай, бо яна трывае праз усе вякі, навучае ўсе народы і з’яўляецца аркаю збаўлення для ўсіх.

82. Што значыць, што Царква Апостальская?

Царква ёсць апостальская, бо Хрыстос заснаваў яе на сваіх апосталах, быццам на фундаманце; праз усе вякі яна кіруецца біскупамі, якія з’яўляюцца наследнікамі апосталаў і прапаведуюць апостальскае вучэнне ўсяму свету.

83. Хто такія апосталы?

Апосталамі называюцца 12 першых вучняў Хрыстовых, якіх Хрыстос выбраў і паклікаў навучаць, асвятчаць людзей у Ягонае імя, і кіраваць Ягонай Царквою ва ўсім свеце. Яны былі першымі біскупамі.

84. Хто такія біскупы?

Біскупы з’яўляюцца наследнікамі апосталаў. Праз кансэкрацыю і юрысдыкцыю, якую яны атрымліваюць ад Папы, яны маюць уладу быць распарадчыкамі тайнаў (сакрамантаў), настаўнікамі, пастырамі і кіраўнікамі даручанай ім часткі Царквы (дыяцэзіі, эпархіі).

85. Хто з’яўляецца галавой біскупаў?

Галавой біскупаў з’яўляецца Папа, як наследнік Святога Пятра. Усе біскупы павінны быць у лучнасці з ім.

86. Што мы разумеем пад супольнасцю святых?

Супольнасць святых азначае, што ўсе члены Царквы (Касцёла) на зямлі, у небе і ў чысццы знаходзяцца ў лучнасці адзін з другім, творачы адзін арганізм, быццам адно містычнае цела Хрыста.

87. Чым выражаецца гэтая супольнасць?

На зямлі мы вызнаем адну веру; аддаем пашану святым у небе і просім іхняга заступніцтва; молімся за душы памёршых, каб Бог дараваў іхнія правіны і даў ім вечнае шчасце.

Дзесятая частка Складу Апостальскага:
“Адпушчэнне грахоў”

88. Што такое грэх?

Грэх — гэта сведамае непаслушэнства Божым прыказанням, словам, учынкам ці думкаю. Грэх не толькі з’яўляецца абразам Бога, але таксама прыносіць крыўду і шкоду іншым і нам самім, і разбурае парадак у грамадстве.

89. Якія ёсць грахі?

Грэх бывае першародны (радзімы; гл. вышэй Но. 35, 57) і асабісты або самавольны, г. зн. такі, які мы чынім з уласнай волі.

90. Якія ёсць грахі самавольныя?

Самавольны грэх бывае цяжкі (смяротны), або лёгкі. Цяжкі грэх пазбаўляе нас лучнасці з Богам і вядзе да вечнай смерці і кары ў пекле; яго можна сапраўды назваць “смерцю душы” і ён з’яўляецца найбольшым злом, якое можа сустрэць чалавека. Лёгкі грэх, хоць і абражае Бога, але не вядзе да разрыву лучнасці з Ім.

91. Хто можа адпусціць грахі?

Адзін Бог можа адпусціць грахі; Сын Божы, Ісус Хрыстос, даў уладу адпускаць грахі апосталам і іх наступнікам, калі скажаў: “Каму адпусціце грахі, таму будуць адпушчаныя, а каму затрымаеце, за тым астануцца” (Ян 20:23).

Адзінаццатая і дванаццатая часткі Складу Апостальскага:
“З мёртвых устанне, жыццё вечнае”

92. Што такое смерць?

Смерць — гэта спыненне жыцця на зямлі: сілаю Духа мы прымаем яе так, як прыняў яе Хрыстос, і прыходзім разам з Ім да вечнага жыцця.

93. Як мы прымаем смерць тут на зямлі сакраментальна з Хрыстом?

Мы прымаем смерць з Хрыстом у тайне (сакраманце) хросту: “Мы пахавалі сябе з Ім (г.зн. Хрыстом) хрышчэннем на смерць, каб, як Хрыстос уваскрос з памёршых у славе Айца, так і нам хадзіць у абноўленым жыцці” (Рым 6:4). Мы таксама прымаем смерць у Хрысце ў штодзённым жыцці, калі стараемся жыць згодна з ягонай радай: “Хто хоча ісці ўслед за мною, хай адрачэцца сябе і, узяўшы крыж, ідзе за мною” (Мк 8:34).

94. Якою будзе смерць, калі адкінем Бога і Ягоную любоў і міласэрнасць?

Адкінуўшы Бога і Ягоны дар Духа Святога мы ня можам пагадзіцца са смерцю і яна астаецца нашым ворагам на векі. Гэта і ёсць пекла.

95. Ці смерць страшная?

Нават калі, узмоцненыя Духам Святым, прымаем смерць у Хрысце, яна ўсё ж для нас астаецца страшнаю, бо ў хвіліну смерці рашаецца лёс нашага вечнага жыцця. Смерць пазбаўляе нас ўсяго, што нас вяжа з гэтым светам; яна тым больш страшная, чым мацней мы прывязаныя да рэчаў гэтага свету.

96. Як мы прывязваемся да рэчаў гэтага свету?

Мы прывязваемся да рэчаў гэтага свету, калі мы ўскладаем у іх нашу надзею больш, чым у Бога. Такая прывязанасць да рэчаў гэтага свету з’яўляецца грэшнаю, і яна астаецца нават пасля таго, калі нашы грахі адпушчаныя.

97. Як пазбыцца прывязанасці да рэчаў гэтага свету, каб прыгатавацца да смерці?

Пазбавіцца можам цераз пакаянне, жаль за грахі і добрыя ўчынкі для бліжняга, асабліва для тых, што ў патрэбе.

98. Дзе прабываюць душы тых, што памерлі паеднанія з Богам, але яшчэ не пазбавіліся поўнасю прывязанасці да рэчаў гэтага свету?

Душы такіх людзей прабываюць у чысцыцы. Мы можам памагчы гэтым душам нашымі малітвамі.

99. Ці мы паміраем ў адзіноце?

Калі мы не адкінулі Бога, ягонай любові і міласэрнасці, мы не паміраем самі. Мы паміраем у Хрысце, у прысутнасці Бога і братоў-хрысціянаў. Святая Царква стаіць побач з намі, як некалі Маці Божая стаяла ля крыжа, на якім быў распяты Хрыстос, і ўмацоўвае нас апошнім намашчэннем і малітвамі.

100. Якая наша апошняя мэта?

Усе верныя прызначаны пасля смерці да ўваскрасення, калі Валадарства Божае будзе канчаткова ўстаноўленым. Мы ўстанем з мёртвых у нашым целе, якое будзе перамененае Духам Святым, і станемся разам з Хрыстом саўдзельнікамі вечнага жывіцця і радасці нашага Нябеснага Айца. Гэта і ёсць неба.

Раздзел 3

НАДЗЕЯ

101. Што такое надзея?

Надзея — гэта звышпрыродны дар Божы, дзякуючы якому мы адклікаемся на заклік супрацоўнічаць з Божым провідам для збаўлення роду людскога і ўстанаўлення валадарства Божага. Надзея дае нам упэўненасць, што Бог дае нам сродкі патрэбныя для атрымання вечнага жыцця, і што толькі цераз вялікі і нераскаяны грэх мы можам пазбавіць сябе яго.

102. Як галоўным чынам выражаецца надзея?

Надзея знаходзіць сваё выражэнне галоўным чынам у малітве, як у супольнай, калі мы молімся разам з усёй Царквою (Касцёлам), так і асабістай.

103. Што такое малітва?

Малітва — гэта размова з Богам, падчас якое мы ўзносім да Яго нашы думкі і сэрцы.

104. Якія бываюць віды малітваў?

Малітва бывае пакаяльнай, у якой просім у Бога прабачэння за правіны, якімі мы абразілі Яго, скрыўдзілі бліжняга і нанеслі шкоду сабе. Малітва можа мець таксама форму просьбы, калі мы шукаем Божай дапамогі ў патрэбе і апекі ў небяспецы. Калі мы назіраем веліч Божую і Ягоную бязмежную дабрату да нас, наша малітва стаецца малітвай у *дзячнасці і хвалы*. Размышляння над праўдамі веры моцна звязана з малітваю і вядзе да яе.

105. Якой павінна быць малітва?

Маліцца трэба з пашанаю і ўвагаю, памятаючы, што малітва — гэта размова з Богам. Шчырасць, вытрываласць, пакора і дух паслушэнства волі Божай з'яўляюцца неабходнымі рысамі добрай малітвы.

106. Ці мы павіны прасіць у малітве Бога аб нашых патрэбах.

Так, бо гэтым самым мы сцвярджаем, што Бог з'яўляецца нашым Айцом нябесным, які апякуецца намі.

Мы павінны таксама маліцца за іншых за сваіх блізкіх, за прыхільцаў, настаўнікаў, за Царкву, за дзяржаўныя ўлады, за хворых і тых, што ў патрэбе, за бацькаўшчыну, за супакой на ўсім свеце і т.д., — згодна з наказам святога Паўла: “Пры кожнай нагодзе маліцеся ў Духу. Гэтага перасцерагайце з усёй пільнасцю і прасіце за ўсіх святых (г. зн. за ўсіх членаў Царквы), і за мяне, каб мне было дадзена слова, калі адчыню мае вусны, свабодна і адкрыта абвешчаць тайны Евангелья” (Эф 6:18-20). Прыклад малітвы за іншых даў сам Госпад Ісус Хрыстос, які перад сваёй крыжовай смерцю маліўся за сваіх вучняў і за тых, што дзякуючы іхняму навучанню мелі ўверыць у Яго (гл. Ян 17:6-30). Ён таксама маліўся за тых, што яго ўкрыжавалі, кажучы: “Ойча, прабач ім, бо яны не ведаюць, што робяць” (Лк 23:34).

107. Ці нашы просьбы бываюць заўсёды выслуханыя?

Нашы просьбы не астаюцца ніколі непачутымі. Але гэта не значыць, што Бог заўсёды дае нам тое, што просім, бо Ён ведае лепш, што нам больш карыснае і патрэбнае .

108. Калі трэба маліцца?

Святы Павал заахвочвае верных “маліцца безустанку” (І Сал. 5:17), а Святы Якуб раіць: “Сустрэла некага бяды? Хай моліцца. Нехта чуецца вясёлы? Хай пяе псалмы” (Як 5:13). Такім чынам маліцца можна і трэба заўсёды і пры кожнай нагодзе. Асабліва важна пачынаць і канчаць малітваю дзень і кожную справу. Трэба таксама маліцца ў хвіліны цяжкасцяў і спакусаў. Мы не павінны таксама забывацца падзяліцца з Богам нашымі радасцямі і падзякаваць яму за атрыманыя дабрадзействы, або проста ўславіць Яго за тое, кім Ён ёсць. Малітва не павінна быць доўгая. Часта хопіць некалькіх слоў, як напр. “Люблю Цябе, Божа”, “Дзякуй

Табе, Божа”, або “Госпадзе Ісусе Хрысце, Сыне Божы, змілуйся на да мною”.

109. Ці молімся толькі да Бога?

Так, мы павінны маліцца толькі да Бога. Звычайна мы звяртаемся ў малітве да Бога Айца, праз Сына, сілаю Духа Святога.

Мы таксама можам маліцца да святых, асабліва да Найсвяцейшае Дзеvy Марыі, Маці Божае. Але наша малітва да іх мае іншы характар: мы просім іх маліцца Богу разам з намі і за нас.

110. Хто такія святыя?

Бог адзін ёсць святы (гл. ніжэй, Но. 117). У сваім пашыраным сэнсе слова “святы” ўжываецца для азначэння рэчаў, якія маюць дачыненне да Бога. Першыя хрысціяне называлі сябе “святymi” з прычыны іхняга паклікання да ўдзелу ў Божым жыцці. З часам аднак ўжыванне слова “святы” ў адносінах да людзей сталася больш абмежаваным. Ім пачалі называць мужчын і жанчын, якія ў жыцці адзначыліся вялікімі дабрадзейнасцямі, прыняўшы да сэрца заклік Хрыста “ісці ўслед за Ім” і палюбіўшы Бога больш за ўсё, аж да гатовасці лепш памерці, чым адрачыся ад Яго. Атрымаўшы вечны ўдзел у Божым жыцці, яны астаюцца членамі Царквы ўлучнасці з усімі хрысціянамі на зямлі, ствараючы разам адну “супольнасць святых”. Святыя памагаюць сваім братам і сёстрам на зямлі малітвамі і заступніцтвам перад Богам. Жыцці сьвятых з’яўляюцца выдатным прыкладам і крыніцаю натхнення для ўсіх хрысціянаў.

111. Якое месца сярод святых належыцца Найсвяцейшай Дзеве Марыі?

Сярод святых Царквы найвышэйшае і найбольш пачэснае месца займае Найсвяцейшая Багародзіца, Дзева Марыя, якая слухна называецца Каралевай святых. Аснова велічы яе ў дасканалым паслушэнстве волі Божай. Пачуўшы нечуваную вестку, што мае быць Маці Божай, Марыя адказала: “Вось я слуга Божая: хай станецца мне згодна з Тваёй воляй” (Лк 1:38).

Як Маці Бога, што стаўся чалавекам, г.зн. адным з нас, Марыя справядліва лічыцца Маці ўсіх нас. Царква навучае, што з увагі на месца Марыі ў Божым пляне збаўлення, Бог асвятціў яе ад самага пачатку яе жыцця: ад зачацця яна была вольнай ад граху. Бог

таксама споўніў у ёй абяцанне дадзенае людзям і пасля смерці ўзяў яе з душою і целам да неба. З усіх стварэнняў Божых Марыя з'яўляецца найбольш дасканалай. Яна — магутная апякунка нас усіх і заступніца перад яе Боскім Сынам, Госпадам нашым Ісусам Хрыстом.

112. Што такое літургічная малітва?

Літургічная малітва — гэта афіцыйальная публічная малітва Царквы (Касцёла): на яе складаецца ў першую чаргу служэнне Святой Эўхарыстыі (Літургіі, Імшы), выкананне тайнаў (сакрамантаў), а таксама іншыя публічныя багаслужэнні. Беручы ўдзел у гэтых багаслужэннях, мы злучаемся ў малітве з усёй Царквою (Касцёлам).

113. Што такое абрад?

Абрад — гэта сукупнасць вонкавых формаў літургічнай малітвы, абычаяў, царкоўнай арганізацыі і адміністрацыі (царкоўнага права).

114. Ці ў Царкве ёсць толькі адзін абрад?

Не. У першыя вякі кожны біскуп адпраўляў літургію па-свойму. З часам уплыў некаторых вялікіх гарадоў пачаў распаўсюджвацца і замацоўвацца ў іншых навакольных асяродках, часта залежных ад іх. Такім чынам абычаі Рыму — Пасаду Намесніка Хрыстовага на зямлі, — далі пачатак Рымскаму абраду, які сёння з'яўляецца найбольш распаўсюджаным у Царкве. Рымскі абрад часта называецца лацінскім, паколькі афіцыйнай літургічнай мовай яго была праз доўгі час мова лацінская. Ён астаўся практычна адзіным з г.зв. заходніх абрадаў, якія некалі існавалі ў Заходняй Эўропе, але сёння амаль зусім зніклі. Іншыя вялікія асяродкі, як Канстантынопаль, Антыёхія, Ерузалім і Александрыя далі пачатак розным г.зв. усходнім абрадам. Сярод іх Бізантыйскі абрад, які развіўся ў Канстантынопаля, з'яўляецца найбольшым пасля Рымскага. Да гэтага абраду належалі апосталы славянаў, святыя браты Кірыла і Мятод. У гэтым абрадзе Хрысціянства прыйшло ў Беларусь. На жаль у выніку царкоўнага падзелу ў палове 11 стагоддзя, толькі невялікая частка хрысціянаў Бізантыйскага абраду асталася ў Каталіцкай Царкве, або пазней прылучылася да яе. Большасць іх належыць да Праваслаўнай Царквы.

115. Які абрад найважнейшы?

У Святой Царкве няма больш або менш важных абрадаў: усе яны аднолькава важныя і прыгожыя, асвятчаныя доўгавяковай традыцыяй служэння на славу Божую. Разнастайнасць традыцыяў і абычаяў пры адзінстве веры з'яўляецца вялікім духоўным скарбам Царквы. Мы павінны любіць і шанаваць усе абрады.

116. На якой мове маліцца?

Малітва з'яўляецца размовай з Богам і таму першай яе ўмовай, як кожнай размовы, ёсць, што яна павінна быць зразумелай. Мова — гэта адзін з найбольшых дараў Божых, які адрознівае чалавека ад іншых стварэнняў. Ёсць шмат моваў на свеце, усе яны аднолькава прыгожыя і годныя пашаны. Аднак кожнаму з нас найдаражэйшая наша родная, матчына мова. Беларускі паэт Францішак Багушэвіч прыгожа сказаў аб гэтым: “Мова наша для нас святая, бо яна нам ад Бога даная, як і другім добрым людцам”. Паколькі родная мова з'яўляецца для нас дарам Божым, дык што можа быць больш прыгожага, як ужыць гэты дар на Ягоную славу? Казімер Сваяк балюча перажываў, што беларусы не мелі магчымасці маліцца на роднай мове. Свае пачуцці ён выказаў у вершы:

Пашлі мне, Божа, пару такую,
Калі пачнём мы Імшу святую
За край наш родны адпраўляць:
Бо вельмі цяжка, што мова наша —
Розуму й сэрца нашага паша
Не ўмее Бога выслаўляць.

Сёння гэтая магчымасць існуе і таму нам не толькі можна, але трэба маліцца на роднай мове.

МАЛІТВА ГАСПОДНЯЯ

117. Што такое Малітва Гасподняя?

Малітвай Гасподняй называецца наступная малітва, якой Госпад Ісус Хрыстос навучыў вучняў сваіх: “Ойча наш, што ў небе, свяціся імя Тваё, прыйдзі валадарства Тваё, будзь воля Твая, як у небе так і на зямлі. Хлеба нашага штодзённага дай нам сёння; і адпусці нам нашы правіны, як і мы адпускаем вінаватым нашым. І не ўводзь нас у спакусу, але збаў нас ад злога” (Мц 6:7-13).

118. Што разумеем пад словамі “Ойча наш”?

Кажучы “Ойча наш” мы сцвярджаем пачуцці любові і даверу, якія існуюць між добрым Айцом і дзецьмі. Мы таксама кажам, што Бог ёсць Айцом усіх нас. Дзеля гэтага ўсе людзі з’яўляюцца братамі і сёстрамі, дзецьмі адной сям’і.

119. Што значыць “Свяціся імя Тваё”?

Гаворачы пра Бога, мы інстынктыўна адчуваем, што Ён ніяк не ўмяшчаецца ў ніякія людскія паняцці і ўяўленні. Гэтае пачуццё несумяшчальнасці, “іншасці”, мы стараемся перадаць словам “святы”. Святасць з’яўляецца нечым, што ў асаблівы спосаб належыць да Бога, і што напаўняе нас пачуццём подзіву і пашаны, і жадання безустанна аддаваць Яму хвалу, пячы разам з усёй Царквою: “Святы, Святы, Святы Госпад сіл. Неба і зямля поўныя хвалы Твай” (Із 6:3).

120. Як разумець словы “Прыйдзі валадарства Тваё”?

Госпад Ісус Хрыстос пачаў сваю навучальную дзейнасць наступнымі словамі: “Прыйшоў час і валадарства Божае ўжо блізка. Пакайцеся і верце ў Добрую Вестку” (Мк 1:14-15). Такім чынам Добрая Вестка Ісуса — гэта вестка Валадарства Божага. Каб даць уяўленне аб гэтым валадарстве Ён прывёў словы прарока Ізаі: “Дух Гасподні на Мне, бо Ён памазаў Мяне і паслаў несці добрую навіну ўбогім, лячыць сэрцы знявераных, прапаведаваць вызваленне палонным, вяртаць зрок сляпым і вязням свабоду, абвяшчаць год ласкі Гасподняй” (Лк 4:18-19). Такім чынам валадарства Божае будзе валадарствам супакою, любові, згоды, свабоды і справядлівасці для чалавецтва і ўсяго стварэння. Устаноўленае Богам, яно прыходзіць да нас праз Ісуса і тых, што пайшлі ўслед за Ім. Мы чакаем з надзеяй ягонага поўнага здзяйснення.

121. Што значыць “Будзь воля Твая, як у небе так і на зямлі”?

Гаворачы “Будзь воля Твая”, мы ня толькі сцвярджаем, што Бог з’яўляецца найвышэйшым і адзіным Уладаром усяго стварэння, але таксама аддаем сябе поўнасцю з дзіцячым даверам у Ягоныя рукі, ведаючы што Ён ёсць з намі заўсёды, нават у нашых найбольшых цяжкасцях. Аб гэтым прыгожа гаворыцца ў псалме: “Калі буду ісці нават далінаю сьмерці, не буду баяцца нічога, бо Ты

са мною. Твой жэзл і Твая падпора — яны пацяшаюць мяне” (Пс 22[23]:4).

122. Што значыць “Хлеба нашага штодзённага дай нам сёння”?

Сярод рэчаў неабходных для жыцця асобае месца займае хлеб, які захоўвае нас ад голаду і смерці. Старанні забяспечыць ім сябе і сваіх блізкіх з’яўляюцца адным з найважнейшых штодзённых клопатаў кожнага з нас. Зусім зразумела, што ў так важнай справе мы звяртаемся да Бога, як да нашага Айца нябеснага, справядліва ўважаючы, што нашы клопаты павінны быць таксама Ягонымі клопатамі. Гэтым самым мы паказваем нашу веру ў Ягоную дабрату і ўпэўненасць, што Бог не пакіне нас у патрэбе. З другога боку ў нашых просьбах мы павінны захоўваць памяркоўнасць, прасіць толькі “хлеба штодзённага”, г.зн. таго, што сапраўды неабходнае ў даную хвіліну. Прасіць больш, выказваць церазмерны клопат аб матар’яльным дабрабыце і аб будучыні было б несумешчальным з вераю ў Божы провід. Ісус сказаў: “Не клапаццеся аб заўтрашнім дні, бо заўтрашні дзень сам будзе клапаціцца аб сабе. Кожны дзень мае досыць сваіх клопатаў” (Мц 6:34). Клопаты аб штодзённых патрэбах не павінны засланяць нам апошняй мэты нашага жыцця: “Шукайце перш Валадарства Божага і Яго справядлівасці, а ўсё іншае дадасца вам” (Мц 6:33).

123. Як разумець “І адпусці нам нашы правіны, як і мы адпускаем вінаватым нашым”?

Ніхто з нас не без граху, і ўсе мы павінны прасіць прабачэння Божага, бо калі б Бог не прабачыў нам, то для нас не было б ніякай надзеі. Псальміст кажа: “Калі памятлівы бясчынстваў нашых будзеш Госпадзе, Госпадзе, хто зможа ўстаяць? Але ж у Цябе адпушэнне ёсць” (Пс 129[130]:3-4). Прабачэнне ёсць неад’емнай прыкметай Бога, выяўленнем Ягонай бязмежнай дабраты. Гэта не значыць, што Бог пахваляе грэх. Людзям, якія прывялі да Яго грэшніцу, Ісус адказаў: “Хто з вас без граху, хай першы кіне камень у яе”; і калі абвініцелі пасаромлены адышлі, Ён сказаў жанчыне: “І Я цябе не асуджаю. Ідзі і не грашы больш” (Ян 8:11). Ёсць адна ўмова, без якой немагчыма атрымаць Божага прабачэння, менавіта мы самі перш павінны адшчырага сэрца прабачыць усім, хто правініўся перад намі або скрыўдзіў нас: “Калі будзеце прабачаць людзям іхнія правіны, дык і Айцец ваш нябесны прабачыць вам. Калі ж не прабачыце людзям, то і Айцец ваш не прабачыць вам вашых правінаў” (Мц 5:14-15).

124. Што азначаюць словы “І ня ўводзь нас у спакусу, але збаў нас ад злога”?

Адной з вялікіх тайнаў нашай веры ёсць пытанне, як пагадзіць паняцце Усемагутнага Бога, які трымае ўсё — наша жыццё і лёс усяго свету — у сваіх руках, з свабоднай волі чалавека. З усёй гісторыі дачыненняў між Богам і людзьмі выглядае, што адказ трэба шукаць у любові, якою Бог абдарыў чалавека ад самага пачатку, і якой Ён чакае ўзамен ад чалавека. А любоў ня можа быць вымушанай. З свайго боку паняцце свабоды неразлучнае з магчымасцю выбару паміж дзвюма адваротнымі рэчамі, і адказнасцю за гэты выбар і яго наследзтвы. Такім чынам так доўга, як мы жывем на гэтым свеце, перад намі заўсёды ёсць небяспека выбару няправільнага, дрэннага шляху, які вядзе нас ад Бога, а не да Яго. Спакуса выбраць дрэнны шлях можа быць вялікая, бо ён часта выглядае вельмі прывабна. Гэта асабліва небяспечна, калі мы за моцна спадзяемся на ўласныя сілы. Святы Павал перасцерагае нас перад гэтым: “Хай той, каму здаецца, што стаіць, глядзіць, каб не ўпасці” (1 Кар 10:12). Дзеля гэтага, каб пазбегнуць такога няшчасця, нам трэба заўсёды памятаць пра нашу апошнюю мэту і маліцца, каб Бог быў заўсёды з намі, асабліва ў хвіліны цяжкасцяў і выпрабаванняў. Госпад Ісус, незадоўга да свайго найбольшага выпрабавання, сказаў вучням сваім: “Бадрыцеся і маліцеся, каб не паддацца спакусе: бо дух ахвочы, але цела слабое” (Мц 26:41). Тых, што шукаюць Ягонай дапамогі, Бог не пакіне ў патрэбе: “Верны Бог і не дазволіць спакушаць вас па-над вашыя сілы, але разам са спакусай пакажа і спосаб, як яе перамагчы, каб вам вытрываць” (1 Кар 10:13).

Раздзел 4

ЛЮБОУ

125. Што такое любоў?

Любоў — гэта Богам дадзенае распалажэнне волі, дзякуючы якому мы стаемся прыхільцамі Божымі; яна робіць магчымым для нас любіць Яго, быць удзельнікамі боскага жыцця і любіць іншых так як Ён іх любіць.

126. Ці любоў належыць толькі да гэтага свету?

Не, у адрозненне ад веры, надзеі і тайнаў (сакрамантаў), любоў трымае не толькі ў гэтым жыцці, але вечна.

127. Што значыць любіць Бога?

Любіць Бога азначае шукаць еднасці з Ім больш за ўсё на свеце і адкідаць усё, што аддзяляе нас ад Яго.

128. Што значыць любіць бліжняга?

Любіць бліжняга азначае жадаць і рабіць усё магчымае для ягонага дабра і ніколі не шукаць яму шкоды, бо ён, як і мы, належыць да людскога грамадства. Больш таго, Бог у любові сваёй паклікаў яго да ўдзелу ў Ягоным валадарстве.

129. Хто наш бліжні?

Усе людзі нашы бліжня і мы павінны любіць усіх іх. Яны — дзеці Божыя, нашы браты і сёстры “за якіх памёр Хрыстос” (Рым 14:15).

Зусім аднак зразумела, што ў штодзённым жыцці мы любім у першую чаргу тых, з якімі ў нас самыя блізкія і непасрэдныя адносіны (сям'я, сябры, калегі па працы, народ і т.д.).

130. Як практычна паказваем, што любім Бога?

Паказваем, што любім Бога, захоўваючы Ягоныя прыказанні. Ісус сказаў: “Калі любіце мяне... захоўвайце прыказанні, якія Я вам даў” (Ян 14:15).

131. Якія ёсць Божыя прыказанні?

Божыя прыказанні наступныя:

1. Я Госпад Бог Твой, ня мей іншых багоў апроч Мяне.
2. Не ўжывай надарэмна імя Божага (не гавары імя Божага без патрэбы).
3. Помні святы дзень святкаваць.
4. Паважай бацьку твайго і маці тваю, каб добра было табе і каб ты жыў доўга на зямлі.
5. Не забівай.
6. Не чужалож.
7. Не крадзі
8. Не сведч фальшыва на бліжняга твайго (гавары праўду).
9. Не пажадай чужое жонкі.
10. Не прагні нічога, што не тваё (не квапся на чужое).

Першае прыказанне:

Я Госпад Бог Твой, ня мей іншых багоў апроч Мяне

132. Што нам загадвае першае прыказанне?

Першае прыказанне вучыць нас верыць у адзінага, праўдзівага жывога Бога, аддаваць Яму належную пашану, спадзявацца на Яго і любіць Яго больш за ўсё на свеце. Іншымі словамі гэтае прыказанне наказвае нам практыкаваць дабрадзеінасці веры, надзеі і любові.

133. Якія ўчынкi супярэчныя першаму прыказанню?

Першаму прыказанню супярэчаць:

- а. адмаўленне усіх або некаторых праўдаў, якія Бог аб'явіў цераз Царкву (Касцёл).

- б. Самавольныя сумняванні ў праўдах веры.
- в. Сведмае выстаўляе сваёй веры на небяспеку
- г. Адмаўленне прызнаваць аўтарытэт Царквы (Касцёла).
- д. Аддаванне стварэнням пашаны, належнай аднаму Богу.
- е. Забабоны (астралёгія, вера ў сны, варажба і т.д.).

Другое прыказанне:

Не ўжывай надарэмна імя Божага

134. Чаму вучыць другое прыказанне?

Другое прыказанне вучыць нас пашане, з якой мы павінны адносіцца да Бога і ўсіх рэчаў звязаных з Ім, асабліва да Ягонага святога Імя.

135. Якія грахі супярэчныя з другім прыказаннем?

Грахі супроць другога прыказання наступныя:

- а. багахульства, г. зн. насмешлівыя і пагардлівыя адносіны да Бога, Царквы (Касцёла) і святых рэчаў.
- б. Ужыванне без патрэбы і належнай пашаны імя Бога, Ісуса і святых.
- в. Праклінанне, г.зн. прызыванне благога на некага.
- г. Крывая (фальшывая) прысяга, г.зн. кліканне Бога на сведку, калі на гэта няма дастатковай патрэбы; або калі тое, што кажам, ёсць няпраўдаю.
- д. Свядомае недатрыманне абяцання, дадзенага Богу.

Трэцяе прыказанне:

Помні святы дзень святкаваць

136. Што кажа трэцяе прыказанне?

Трэцяе прыказанне загадвае нам захоўваць нядзелю і іншыя назначаныя Царквою дні святымі, г.зн. пасвячанымі Богу.

137. Як мы захоўваем гэтыя дні святымі?

У гэтыя дні мы павінны злучыцца ў супольнай малітве разам з усёй Царквою праз удзел у Святой Літургіі (Імшы). Мы павінны

таксама ўстрымацца ад усякай працы, якая не з'яўляецца
неабходнаю.

Чацвертае прыказанне:

*Паважай бацьку твайго і маці тваю, каб добра было табе і каб ты
жыў доўга на зямлі*

138. Што загадвае нам чацвертае прыказанне?

Чацвертае прыказанне загадвае нам любіць і шанаваць нашых
бацькоў, і слухацца іх. Пакуль дзеці малалетнія, бацькі маюць
абавязак апекавацца імі і ўзгадоўваць іх. Таму належыцца ім ад
дзяцей пашана і паслушэнства. Дзеці маюць таксама абавязак
апекавацца старымі бацькамі так доўга, як тыя жывуць.

139. Ці мы павінны шанаваць і слухацца нашых уладаў?

Так, мы павінны шанаваць належныя улады (настаўнікаў,
апекуноў, начальства на працы, дзяржаўныя ўлады), і слухацца іх,
калі ў выкананні сваіх абавязкаў яны загадваюць нам рабіць
нешта, што не з'яўляецца нязгодным з законамі Божымі. Перадусім
мы павінны слухацца царкоўных уладаў.

Пятае прыказанне:

Не забівай

140. Аб чым гаворыць пятае прыказанне?

Пятае прыказанне напамінае нам, што жыццё наша і іншых
людзей належаць Богу, які нам яго даў. Дзеля гэтага мы павінны
шанаваць і ахоўваць яго і ўсё што да жыцця належыць (здараўе).

141. Якія грахі супроць пятага прыказання?

Грахі супроць пятага прыказання наступныя:

- а. Самавольнае забойства, у тым ліку забойства ненароджанага
дзіцяці (аборт).
- б. самагубства.
- в. Прычыненне шкоды і калецтва сабе або іншаму.
- г. Рызыкаванне сваім жыццём без належнай прычыны.

д. Абжорства і п'янства, злоўжыванне наркотыкамі і ўсім, што можа пашкодзіць здароўю.

е. Несправядлівая злосць, якая вядзе да нянавісці, жадання помсты і прычынення зла бліжняму. У прыватнасці нянавісць расавая, класавая і нацыянальная.

Шостае і дзевятае прыказанні:
Не чужалож — Не пажадай чужое жонкі

142. Што кажуць шостае і дзевятае прыказанні?

Шостае і дзевятае прыказанні загадваюць нам захоўваць у чысціні ня толькі душы, але і целы, бо яны таксама будуць мець удзел у вечным жыцці. Святы Павал кажа: “Ці не ведаеце, што целы вашы з’яўляюцца святыняю Духа Святога, які ў вас ёсць і якога вы маеце ад Бога, і што вы ўжо не свае? Бо вы купленыя дарагою цаною. Дык слаўце Бога ў вашым целе” (1 Кар 6:19-20). Яны нам таксама напамінаюць, што Бог стварыў мужчыну і жанчыну, за пасрэдніцтвам якіх Ён робіць нас саўдзельнікамі ў стварэнні новага людскога жыцця. Такім чынам акт сужэнскі, які вядзе да ўзнікнення новага жыцця, ёсць вялікім дарам Божым, нечым добрым і святым. Дзеля гэтага на падабенства Божага акту тварэння, ён павінен быць выражэннем сапраўднай і шчырай любові. Паколькі Бог ёсць верны, дык муж і жонка павінны быць вернымі і належаць толькі і выключна адзін другому, пакуль смерць не разлучыць іх.

Усё, што зводзіць чалавека да прылады для заспакаення пераходных цялесных пажаданняў, паніжае і апаганьвае вобраз Божы, які ёсць у нас, адмаўляе план Божага тварэння і супярэчыць Ягонай любові і вернасці, і таму з’яўляецца цяжкім грэхам супроць шостага і дзевятага прыказанняў.

Сёмае і дзесятае прыказанні:
Не крадзі — Не прагні нічога, што не тваё

143. Што кажуць сёмае і дзесятае прыказанні?

Сёмае і дзесятае прыказанні загадваюць нам шанаваць уласнасць іншых людзей. Яны таксама вучаць нас разумна карыстацца багаццямі гэтага свету, не прывязваючыся да іх, ведаючы, што Бог даў іх нам для заспакаення нашых жыццёвых патрэбаў і захавання людскай годнасці.

144. Якія грахі супроць сёмага і дзесятага прыказанняў?

Найважнейшыя грахі супроць гэтых прыказанняў наступныя:

а. Несправядлівае пазбаўленне бліжняга рэчы, якая належыць яму, праз крадзёж, адабранне сілаю, або ашуканства. Асабліва вялікім грахом з'яўляецца крыўда зробленая асобам слабым і безабаронным, якія не ў стане даходзіць сваіх правоў — удовам, сіротам, старым і хворым.

б. Незвяртанне даўгоў.

в. Затрымліванне належнай заплаты за працу; несправядліва нізкая зароботная плата, недастатковая для пражыцця работнікаў і іхніх сем'яў.

г. Зайздрасць багача іншых, якая паказвае церазмерную прывя занасць да рэчаў гэтага свету.

145. Якія абавязкі накладаюць на нас сёмае і дзесятае прыказанні?

Яны накладаюць на нас абавязак звароту належнаму ўласніку няпраўна прысвоенай рэчы і направы ўчыненай шкоды.

Восьмае прыказанне:

Не сведч фальшыва на бліжняга твайго

146. Што кажа нам восьмае прыказанне?

Восьмае прыказанне вучыць нас гаварыць праўду. Хрыстос сказаў: “Я дарога і праўда і жыццё” (Ян 14:6). А мана паходзіць ад д’ябла: “Ён хлус і бацька мань” (Ян 8:44). Дзеля гэтага мы заўсёды павінны гаварыць праўду і дбаць аб добрым імю бліжняга.

147. Якія грахі супроць восьмага прыказання?

Грахі супроць восьмага прыказання наступныя:

а. хлусня (мана), г. зн. гаварыць сведама няпраўду. Хлусня ўводзіць у блуд іншых і можа прынесці ім шкоду. Яна шкодзіць і нам самім, бо нам перастануць верыць нават калі будзем казаць праўду.

б. Паклёп, або распаўсюджанне няпраўды аб іншых са шкодаю для іхняга добрага імя.

в. Абмаўленне іншых, ачарненне іхняга характару.

г. Аб’яўленне чужога сакрэту без належнай патрэбы.

148. Якія абавязкі накладае на нас восьмае прыказанне?

Мы абавязаны направіць крыўду (шкоду), якая была вынікам нашай хлусні; асабліва мы абавязаны зрабіць усё, каб вярнуць добрае імя асобе, якую мы ачарнілі, або на якую мы ўзнялі паклёп.

ПРЫКАЗАННІ ЦАРКОЎНЫЯ (КАСЦЕЛЬНЫЯ)

149. Ці Царква (Касцёл) можа устанаўляць свае законы?

Ісус Хрыстос сказаў сваім вучням : “Што звяжае на зямлі, будзе звязана ў небе, а што развяжае на зямлі, будзе развязана ў небе” (Мц 18:18).

Пасля хвалы Божай, галоўнай мэтай Царквы ёсць збаўленне і асвятчэнне яго членаў. Дзеля гэтага яна прыпамінае ўсім найважнейшыя праўды і ўстанаўляе правілы і законы, якія абавязваюць усіх верных. Збор царкоўных законаў завецца “кананічным правам”. У адрозненне ад законаў Божых, якія ёсць вечныя і нязменныя, царкоўныя законы могуць мяняцца ў залежнасці ад часу, абставінаў і патрэбаў.

150. Якія галоўныя прыказанні царкоўныя?

Галоўныя прыказанні царкоўныя наступныя:

а. браць удзел у святой Літургіі (Імшы) ў нядзелі і вялікія святы, вызначаныя царкоўнымі ўладамі.

б. У некаторыя дні, назначаныя Царквою пасціць і устрымлівацца ад мясных страваў.

в. Адбыць споведзь і атрымаць святое Прычасце (Камунію) прынамсі раз у год у Вялікодным часе.

г. паводле магчымасці ўспамагаць сваю мясцовую царкву (касцёл) працаю і грашамі.

д. захоўваць царкоўныя распараджэнні адносна шлюбу і вяселля.

е. Не чытаць забароненых кніжак.

151. Як абавязваюць нас царкоўныя прыказанні?

Грэшыць цяжка той, хто без важнай прычыны занябдуе царкоўныя прыказанні. Важныя прычыны (напр. хвароба), якія не даюць нам магчымасці выконваць нашы штодзённыя абавязкі, звальняюць нас таксама ад выканання царкоўных прыказанняў.

Раздзел 5

ЛАСКА БОЖАЯ, СВЯТЫЯ ТАЙНЫ (САКРАМАНТЫ)

152. Што такое ласка?

Ласка — гэта надпрыродны дар Божы, які нас асвятчае і робіць удзельнікамі Божага жыцця (г.зв. ласка асвятчальная); а таксама дапамагае чыніць дабро (ласка дзейная).

153. Якім чынам мы атрымліваем звычайна ласку?

Ласку атрымліваем звычайна ў малітве і ў тайнах (сакрамантах).

154. Што такое тайна (сакрамант)?

Тайна — гэта бачны знак ласкі, якая нам даецца.

155. Колькі ёсць тайнаў (сакрамантаў)?

Ёсць сем тайнаў: хрост, хрызмаванне (мірапамазанне, канфірмацыя), Эўхарыстыя (сакрамант падзякі), прымірэнне (споведзь, пакаянне), святарства, сужэнства (жанімства), тайна (сакрамант) хворых (алеапамазанне).

156. Хто ўстанавіў тайны?

Сам Хрыстос устанавіў тайны (сакраманты). Ён таксама дзейнічае праз тайны — хрысціць, умацоўвае ў веры, прабачае

грахі і т.д., — за пасрэдніцтвам асабліва пакліканых да гэтага людзей у Царкве.

157. Ці тайны заўсёды даюць ласку?

Тайны (сакраманты) заўсёды даюць ласку тым, якія іх годна прымаюць.

158. Якія вынікі тайнаў?

Тайны хросту, хрызмавання і святарства пакідаюць незнішчальны знак на душы. Гэты знак, які завецца характарам, з'яўляецца зарукаю нашай еднасці ў Хрысце і ўдзелу ў Божым жыцці. Іх можна прымаць толькі раз у жыцці. Тайна сужэнства трывае так доўга, пакуль не памрэ адзін з сужонкаў.

159. Ці можам атрымаць сакрамантальную ласку без выканання абраду тайны?

Можам атрымаць сакрамантальную ласку цераз моцнае і шчырае жаданне, калі з незалежных прычын абрад тайны не можа быць выкананы (напр. калі нехта ў небяспецы смерці жадае стацца хрысціянінам, але няма нікога, хто б мог выканаць абрад хросту).

Тайна хросту

160. Што такое хрост?

Хрост з'яўляецца першай і асноўнай тайнай, дзякуючы якой мы стаемся хрысціянамі, дзецьмі Божымі і членамі Ягонай Царквы (Касцёла)

161. Калі Хрыстос устанавіў хрост?

Хрыстос устанавіў тайну хросту, калі загадаў вучням сваім: “Ідзіце, навучайце ўсе народы, хрысцячы іх у імя Айца і Сына, і Святога Духа, навучаючы іх выпаўняць усё, што Я сказаў вам” (Мц 28: 19-20).

162. Як выконваецца абрад хросту?

Абрад хросту выконваецца праз патройнае паліванне вадою, падчас якога той хто выконвае абрад кажа: “Хрышчу цябе ў імя Айца і Сына, і Святога Духа”. Ва ўсходнім (бізантыйскім) абрадзе абрад выконваецца праз пагружэнне ў вадзе і словы: “Слуга Божы (Божая) хрысціцца ў імя Айца і Сына, і Святога Духа”.

163. Хто звычайна выконвае абрад хросту?

Звычайна выконвае абрад хросту святар. Аднак у выпадку патрэбы хрысціць можа кожная асоба.

164. Якую ласку атрымліваем у тайне хросту?

У тайне хросту атрымліваем асвятчальную ласку, дзякуючы якой стаемся ўдзельнікамі Богага жыцця.

165. Ці ў хросце атрымліваем адпушчэнне грахоў?

У хросце вызваляемся ад першароднага граху, і — у выпадку хросту дарослых, атрымліваем адпушчэнне ўсіх нашых мінулых асабістых правінаў.

Хрызмаванне (мірапамазанне, канфірмацыя)

166. Што такое тайна хрызмавання?

Хрызмаванне — гэта тайна, у якой хрысціянін, праз памазанне святым алеем і малітву, атрымлівае ласку Святога Духа непахісна і можна вызнаваць сваю веру, набожна жыць і ў разе патрэбы аддаць жыццё за Хрыста.

167. Хто выконвае абрад хрызмавання?

У Рымскім абрадзе хрызмаванне выконвае звычайна біскуп, праз ускладанне рук, знак крыжа алеем святым (мірам) і малітву. Ва ўсходнім абрадзе хрызмаванне звычайна выконвае святар адразу пасля хросту.

168. Як дзейнічае тайна хрызмавання?

Тайна хрызмавання павялічвае асвятчальную ласку, дае асаблівую дзейную ласку і кладзе на душы незнішчальны знак (характар) сведка і воя Хрыстовага.

Эўхарыстыя

169. Якая найвялікшая з усіх тайнаў?

Найвялікшай з усіх тайнаў з'яўляецца тайна Святой Эўхарыстыі.

170. Што такое Святая Эўхарыстыя?

Святая Эўхарыстыя — гэта тайна (сакрамант) і ахвяра, у якой Ісус Хрыстос пад выглядам хлеба і віна ахвяруецца і даецца верным.

171. Калі Хрыстос устанавіў Эўхарыстыю?

Хрыстос устанавіў Эўхарыстыю на Апошняя Вячэры: “Калі яны елі, Ісус, узяўшы хлеб, благаславіў яго і, разламаўшы, даў ім і сказаў: ‘Бярыце, ешце, гэта цела Маё’. І, узяўшы чашу і аддаўшы хвалу, даў ім, і ўсе пілі з яе. І сказаў ім: ‘Гэта кроў Мая Новага Завету, якая праліваецца за многіх’” (Мк 14:22-24).

172. Каму Хрыстос даў моц выконваць тайну Эўхарыстыі?

Ён даў гэтую моц сваім апосталам, а цераз іх біскупам і святарам.

173. Калі і як выконваецца тайна Святой Эўхарыстыі?

Тайна Святой Эўхарыстыі выконваецца звычайна падчас святой Літургіі (Імшы), калі святар кажа над хлебам словы Хрыстовыя: “Гэта цела маё”, а над віном: “Гэта кроў мая”. Пасля гэтых слоў хлеб і віно, захоўваючы свой першасны выгляд і прыродныя ўласцівасці, стаюцца сапраўдным целам і крывёю Хрыста.

174. Ці Святая Эўхарыстыя з'яўляецца таксама ахвяраю?

Так, Святая Эўхарыстыя з'яўляецца аднаўленнем крыжовай ахвяры Хрыста. У Эўхарыстычнай ахвяры праслаўлены Ісус Хрыстос прыносіць сябе самога ў некрыжавы і тайны спосаб, як ахвяру Нябеснаму Айцу за род людскі.

175. Чаму Літургія (Імша) называецца эўхарыстычным дзеяннем?

Грэцкае слова “эўхарыстыя” азначае “падзяка”. Літургія (Імша) з'яўляецца вялікім дзеяннем хвалы і падзякі, якія Хрыстос і ўся Царква (Касцёл) прыносяць Богу Айцу як знак удзячнасці за збавенную смерць і ўваскрасенне Хрыста.

176. Ці мы маем абавязак браць удзел у святой Літургіі (Імшы) і эўхарыстычнай ахвяры?

Царква загадвае нам браць удзел у Літургіі (Імшы) ў нядзелі і вялікія святы. Але мы павінны глядзець на ўдзел у Літургіі не як на абавязак, але як на вялікае шчасце і прывілей, і таму старацца прысутнічаць як найчасцей.

177. Як найлепш і найпабажней прыняць удзел у Літургіі (Імшы)?

Найлепшы спосаб удзельнічаць у Літургіі (Імшы) — гэта з'яднацца ў малітве са святаром, які прыносіць эўхарыстычную ахвяру, і прыняць Хрыста ў святым прычасці (камуніі).

178. Што такое прычасце (камунія)?

Прычасце (камунія) гэта прыняцце цела і крыві Ісуса Хрыста пад відам хлеба і віна.

179. Ці маем абавязак прымаць прычасце?

Хрыстос сказаў: “Хто спажывае маё цела і п'е маю кроў, мае жыццё вечнае і Я ўваскрашу яго ў апошні дзень” (Ян 6:54). Прычасце (камунія) яднае нас цясней з Хрыстом і аднаго з другім, павялічвае асвятальную ласку, дае сілу жыць набожна і добра, і з'яўляецца зарукаю вечнага жыцця. Дзеля гэтага Царква заахвочвае нас прымаць прычасце як найчасцей, пад умоваю, што мы не адлучаныя ад Бога цяжкім грахом. Мы маем абавязак

прымаць святое прычасце (камунію) прынамсі раз у год у Вялікодным часе.

180. У які спосаб прымаем прычасце?

У Рымскім абрадзе вернікі звычайна атрымліваюць прычасце (камунію) пад выглядам толькі хлеба, ва ўсходнім абрадзе — пад відам хлеба і віна.

Тайна прымірэння (тайна пакаяння, споведзь)

181. Што Такое тайна прымірэння?

Прымірэнне — гэта тайна, у якой Ісус, за пасрэдніцтвам святара, прабае і адпускае нам грахі ўчыненыя пасля хрсту.

182. Калі Хрыстос устанавіў тайну прымірэння?

На Вялікдзень, пасля свайго ўваскрасення, Ісус з'явіўся апосталам і сказаў: “Мір вам! Як паслаў Мяне Айцец, так і Я пасылаю вас... Каму адпусціце грахі, таму будуць адпушчаныя; каму не адпусціце, за тым астануцца” (Ян 20:21-23).

183. Як выконваецца тайна прымірэння?

Грэшнік павінен праявіць жаль за грахі, вызнаць іх шчыра перад святаром і паказаць волю і жаданне наравы. Тады святар дае адпушчэнне грахоў, кажучы “Вызваляю цябе ад грахоў тваіх у імя Айца і Сына, і Святога Духа”.

184. Што трэба нам рабіць у тайне прымірэння?

У тайне прымірэння трэба:

а. Зрабіць перш за ўсё рахунак сумлення, г. зн. прыгадаць усе свае грахі ад апошняй споведзі.

б. Выклікаць шчыры жаль за грахі, якімі мы зняважылі Госпада і скрыўдзілі бліжняга.

в. Пастанавіць больш не грашыць.

г. Адбыць споведзь, г.зн. выявіць усе нашы грахі перад святаром.

д. Выслухаўшы настаўленні святара і атрымаўшы разграванне, выканаць наложаную на нас пакуту.

185. Якім павінен быць рахунак (агляд) сумлення?

У рахунку сумлення мы павінны зрабіць высілак прыгадаць усе цяжкія грахі ад апошняй споведзі. Трэба аднак пазбягаць дзвюх крайнасцяў: бесклапотнасці (нестараннасці), калі мы не робім сапраўднага высілку прыгадаць нашы грахі; і церазмернай заклапочанасці, дробязнага шукання ў душы, што робіць тайну паяднання вялікім цяжарам.

У рахунку сумлення трэба браць пад увагу не толькі грахі, але і добрыя ўчынкі, якіх мы не ўчынілі, хоць і мелі да гэтага нагоду. Можна напрыклад спытаць сябе: “Ці я памог майму суседу, калі ён быў у патрэбе?”, “Ці я заўсёды быў ветлівы ў адносінах да іншых?”. Хрысціянін павінен не толькі пазбягаць грахоў, але сваімі ўчынкамі выказваць любоў Бога і бліжняга.

186. Якім павінен быць жаль за грахі?

Жаль павінен быць шчыры і заключаць у сабе моцнае жаданне паправы. Ён павінен быць аснованы на любові Бога, або прынамсі на страху пакарання. Шкадаванне з прычыны страты “добрага імя” ці сораму перад людзьмі недастаковыя для праўдзівага жалю за грахі. Мы павінны таксама ненавідзець грэх больш за ўсякае іншае зло. Наканец трэба мець жаль за ўсе цяжкія грахі, а не за нейкі адзін ці два, бо кожны цяжкі грэх адлучае нас ад Бога.

187. Да якіх грахоў мы павінны прызнацца на споведзі?

На споведзі мы павінны сказаць святару ўсе цяжкія (смяротныя) грахі, канкрэтна (г. зн. калі, напрыклад я гаварыў дрэнна аб маім сябру і нанёс шкоду ягонаму добраму імю, не досыць сказаць на споведзі: “Я зграшыў супроць восьмага прыказання”), успамінаючы, колькі разоў і ў якіх абставінах грэх быў учынены. Добра таксама выявіць лёгкія грахі, хоць звычайна для іхняга прабачэння дастаткова аднаго акту жалю.

Калі мы незнарок забыліся сказаць які цяжкі грэх, то споведзь наша важная, але пры наступнай споведзі мы павінны аб гэтым сказаць святару.

188. Што такое благая споведзь?

Благая споведзь бывае, калі мы ведаема затойваем цяжкі грэх. Гэтым мы не толькі не атрымліваем разгравэння, але чынім яшчэ адзін цяжкі грэх.

189. Якім павінна быць жаданне паправы?

Жаданне паправы павінна быць шчырым. Бог не прабачыць нам граху, калі мы маем намер пасля споведзі грашыць зноў. Калі нехта не мае моцнага намеру больш не грашыць, дык наўрад ці можна сказаць, што ён сапраўды шкадуе сваіх ўчынкаў. Пастанова направы ў меру магчымасці шкоды ці крыўды зробленай намі бліжняму з'яўляецца неад'емнай часткай жадання паправы.

190. Што такое пакута?

Пакута — гэта малітвы або добрыя ўчынкі, якія святар загадвае нам выканаць, пасля споведзі. Прыняцце намі пакуты паказвае нашу волю направы злога, якое мы ўчынілі і якім мы абразілі Бога і скрыўдзілі бліжняга.

191. Ці трэба часта спавядацца?

Царква (Касцёл) загадвае спавядацца прынамсі раз у год, у Вялікодны перыяд. Аднак карысна прыхадзіць да споведзі часцей, паводле магчымасці рэгулярна. Трэба абавязкова і неадкладна пайсці да споведзі, калі мы мелі няшчасце ўчыніць цяжкі грэх.

Тайна (сакрамант) хворых (алеамазанне)

192. Што такое тайна хворых?

Тайна (сакрамант) хворых — гэта тайна, у якой Ісус, за пасрэдніцтвам малітвы і памазання святым алеем праз святара, дае асобую ласку хворай асобе.

193. Што даецца ў тайне хворых?

Святы апостал Якуб піша: “Хварэе хто з вас? Хай пакліча святароў Царквы, каб яны памаліліся над ім і памазалі алеем у імя Госпада. Малітва поўная веры будзе для хворага ратункам і Госпад уздыме яго і, калі ён учыніў грахі, яны будуць яму адпушчаныя” (Як 5: 14-15).

Такім чынам у тайне хворых даецца дзейная ласка, якая дае духоўнае суцяшэнне хворай асобе, сілу цярпліва пераносіць цяжкасці і недамаганні і прымірыцца з воляй Божай, а таксама

ўзмацняе надзею вечнага шчасця ў небе. У выпадку немагчымасці споведзі, хворая асоба атрымлівае ў гэтай тайне адпушчэнне грахоў і дачаснай кары (у чысцьцы). Аздараўляючы душу, тайна хворых памагае пераадолець недамаганні цялесныя і, калі такая Божая воля, выздаравець.

194. Хто можа атрымліваць тайну хворых?

Кожная асоба цяжка хворая, або ў пажылым веку, можа атрымліваць тайну хворых.

195. Ці даецца гэтая тайна перад смерцю?

Тайна ў першую чаргу мае на мэце памагчы хвора асобе вярнуць здароўе, але яго можна даваць і тым, што стаяць перад немінучай смерцю. Для тых, што паміраюць, Царква, апрача тайны хворых, мае яшчэ асобыя абрады, менавіта Віятык (прыгасце “на дарогу”), малітвы за паміраючых і апостальскае блаславенства.

Тайна Святарства

196. Што такое тайна святарства?

Святарства — гэта тайна, дзякуючы якой некаторыя члены Царквы (Касцёла) пакліканыя ўдзельнічаць у асобы (сакраментальны) спосаб у святарстве Хрыста. Іхнім заданнем ёсць быць прадстаўнікамі, кіраўнікамі і настаўнікамі хрысціянскай грамады.

197. Колькі ёсць ступеняў святарства?

Ёсць тры ступені святарства: біскуп, святар і дыякан.

198. Хто такі біскуп і якія яго заданні?

Біскуп з’яўляецца намеснікам апосталаў і таму мае поўню святарства і ўлады ў даручанай яму частцы Царквы Хрыстовае. Ён стаіць на чале сваёй паствы, кіруючы ёю, навучаючы і асвятляючы

яе. Паколькі ён мае поўню святарства, толькі ён мае ўладу даваць тайну святарства іншым (пастаўляць святароў, дыяканаў).

199. Што такое калегіяльнасць (саборнасць)?

Калегіяльнасць — гэта супольная адказнасць усіх біскупаў за ўсю хрысціянскую супольнасць на ўсім свеце.

200. Што такое сусветны (экумэнічны) Сабор?

Сусветны Сабор — гэта калегіяльнасць у практыцы, калі біскупы з усяго свету, сабраўшыся, разам вырашаюць пытанні абнаўлення царкоўнага жыцця, форм навучання і царкоўнага парадку.

201. Хто такі Папа?

Папа — гэта біскуп Рыму. Паколькі Рым з'яўляецца біскупскім пасадам святога Пятра, старшыні ўсіх апосталаў, Біскуп Рымскі мае прымат сярод усіх біскупаў і нясе асаблівую адказнасць за ўсю Царкву Хрыстовую на ўсім свеце.

202. Хто такі святар?

Святар з'яўляецца супрацоўнікам біскупа ў навучанні і выконванні тайнаў, асабліва тайны Эўхарыстыі і паядання.

203. Хто такі дыякан?

Дыякан — гэта памочнік біскупа і святара ў прапаведанні і багаслужэннях. Ён нясе асаблівую адказнасць за дабрачынную дзейнасць царквы.

204. Што мы разумеем пад непамыльнасцю Царквы (Касцёла)?

Пад непамыльнасцю Царквы мы разумеем, што яна, як цэлае, дзякуючы Святому Духу, які жыве ў ёй і кіруе ёй, ня можа навучаць верных рэчам, якія знаходзяцца ў супярэчнасці з аб'яўленымі Богам праўдамі; іншымі словамі Царква непамыльная ў справах веры і маралі (захоўвання).

205. Як практычна праяўляецца непамыльнасць Царквы?

Звычайна непамыльнасць Царквы праяўляецца ў вучэнні біскупаў і святароў у еднасці з біскупамі; Больш рэдка ў форме сусветных сабораў, калі ўсе біскупы, сабраўшыся разам, выясняюць праўдзівы сэнс хрысціянскага вучэння. Папа мае ўладу сам, без сусветнага сабору, непамыльна навучаць усю Царкву ў справах веры і маралі. Аднак ён карыстаецца гэтай сваёй уладай вельмі рэдка, звычайна параіўшыся перш з іншымі біскупамі.

Тайна сужэнства (жанімства)

206. Што такое тайна сужэнства?

Сужэнства — гэта вялікая тайна, у якой Хрыстос злучае неразрыўна дзве асобы — мужчыну і жанчыну, — даючы ім ласку любіць і быць вернымі адзін другому, мець дзяцей і выконваць добра абавязкі бацькоў.

207. Як доўга трывае сужэнства?

Хрыстос сказаў: “Спачатку Бог стварыў мужчыну і жанчыну; дзеля гэтага чалавек пакіне бацьку свайго і маці, і прыстане да жонкі, і будуць абое адным целам. Дык яны ўжо не двое, але адно цела. Дзеля гэтага, што Бог злучыў, хай чалавек не разлучае” (Мк 10: 6-9). Любоў між мужам і жонкаю з’яўляецца вобразам любові між Хрыстом і Царквою: “Мужы любіце жонак, як Хрыстос палюбіў Царкву” (Эф 5:25). Як саюз Хрыста з Царквою неразрыўны, так і хрысціянскае сужэнства неразрыўнае і трывае да таго часу, пакуль не памрэ адзін з сужонкаў.

208. Хто выконвае тайну сужэнства?

Выканаўцамі тайны сужэнства з’яўляюцца самі жаніх і нявеста, калі падчас шлюбу абяцаюць урачыста перад Богам узаемную любоў і вернасць да смерці, пастанаўляючы адначасова рабіць усё, што Бог вымагае ад хрысціянскай сям’і. Для важнасці шлюбу, аднак, Царква вымагае, каб на ім былі звычайна прысутныя ў якасці сведкаў святар і дзве іншыя асобы. Святар таксама дае блаславенства маладой пары ад імя Царквы.

209. Якія законы адносяцца да сужэнства?

Паколькі сужэнства было ўстаноўлена Богам, яго датычаць у першую чаргу божыя законы, менавіта неразрыўнасць і адзінасць (выключнасць).

Ісус, Галава Царквы, паднёс сужэнства да годнасці тайны. Дзеля гэтага Царква, як распарадчыца тайнаў, мае права ўстанаўляць свае за коны адносна сужэнства (напр. умовы важнасці шлюбу, век маладых).

Сям'я з'яўляецца аснаўной грамадскай адзінкай, і дзеля гэтага дзяржава мае права таксама кантраляваць сужэнствы і выдаваць адпаведныя законы, якія аднак не павінны пярэчыць законам Божым.

Раздзел 6

ДАБРАДЗЕЙНАСЦІ І ЗАГАНЫ

210. Якія ёсць багаслоўскія дабрадзейнасці?

Багаслоўскія дабрадзейнасці ёсць Вера, Надзея і Любоў.

211. Чаму яны завуцца багаслоўскімі дабрадзейнасцямі?

Яны так завуцца, бо яны маюць непасрэднае дачыненне да Бога.

212. Якія ёсць галоўныя праўды веры, якія кожны хрысціянін павінен ведаць?

Галоўнымі праўдамі, якія кожны хрысціянін павінен ведаць, з'яўляюцца:

1. Бог ёсць.
2. Бог ёсць адзін у трох асобах: Бог Айцец, Бог Сын, Бог Дух Святы.
3. Сын Божы стаўся чалавекам і памёр за нас на крыжы і ўваскрос на трэці дзень.
4. Бог ёсць справядлівы.
5. Душа чалавека ёсць несмяротная.
6. Ласка Божая неабходная для збаўлення.

213. Якія чатыры аснаўныя дабрадзейнасці?

Чатыры аснаўныя дабрадзейнасці гэта: растаропнасць, справядлівасць, мужнасць, паўстрыманасць.

214. Якія сем дараў Духа Святога?

Сем дараў Духа Святога ёсць: мудрасць, розум, рада, сіла духа, умеласць, набожнасць, багабойнасць.

215. Якія два найбольшыя прыказанні?

Два найбольшыя прыказанні ёсць:

1. Любі Госпада Бога твайго ўсім сэрцам тваім, усею сілаю тваёю, усімі думкамі тваімі.

2. Любі бліжняга твайго, як самога сябе. (Глядзі Мц 22:37-39; Лк 10:27)

216. Якія галоўныя добрыя ўчынкі дзеля цела бліжняга?

Добрыя ўчынкі дзеля цела бліжняга наступныя: 1. Галоднага накарміць; 2. сасмаглага напаіць; 3. голага адзець; 4. бяздомнаму даць прытулак; 5. хворага адведаць; 6. вязня ўспамагчы; 7. нябожчыка пахаваць.

217. Якія галоўныя добрыя ўчынкі дзеля душы бліжняга?

Галоўныя Добрыя ўчынкі дзеля душы бліжняга гэта: 1. Грэшніка наварнуць; 2. навучыць ненавучанага; 3. даць добрую раду таму, хто сумняецца; 4. суцешыць сумнага; 5. цярпліва пераносіць прыкрасці; 6. крыўды шчыра дараваць; 7. маліцца за жывых і памёршых.

218. Якія сем галоўных грахоў і праціўных ім дабрадзейнасці?

Галоўныя грахі і праціўныя ім дабрадзейнасці ёсць: 1. Гордасць — пакора; 2. прагавітасць — шчодрасць; 3. бессаромнасць — сарамлівасць; 4. гнеў — лагоднасць; 5. абжорства і п'янства — памяркоўнасць; 6. зайздрасць — спагадлівасць; 7. лянота — руплівасць, стараннасць.

219. Якія грахі супроць Духа Святога?

Грахі супроць Духа Святога гэта: 1. Церазмерная надзея на міласэрнасць Божую без добрых учынкаў; 2. зняверанасць у збаўленне, або роспач; 3. супраціўленне пазнанай праўдзе веры; 4. зайздрасць бліжняму ласкі Божае; 5. адкладанне пакаяння да смерці.

220. Якія грахі клічуць помсты Божай?

Наступныя грахі клічуць помсты Божай: 1. Сведамае забойства; 2. садомскі грэх; 3. крыўджанне ўдоў і сірот; 4. затрыманне належнай заплаты.

221. Якія грахі чужыя з нашай віны?

Грахі чужыя з нашай віны наступныя: 1. Загадваць некаму грашыць; 2. намаўляць да граху; 3. раіць грашыць; 4. памагаць грашыць; 5. дазваляць грашыць; 6. хваліць грэх; 7. апраўдваць грэх; 8. не караць за грэх; 9. замоўчваць грэх.

222. Якія найважнейшыя хрысціянскія ўчынкі?

Найважнейшымі хрысціянскімі ўчынкамі з'яўляюцца:
1. Малітва; 2. пост; 3. міласціна (памаганне тым, што ў патрэбе).

223. Якія тры евангельскія рады?

Тры евангельскія рады ёсць: 1. Дабравольнае ўбоства;
2. пажыццёвае дзявоцтва; 3. поўнае паслушэнства духоўным уладам.

224. Якія ёсць чатыры апошнія рэчы?

Апошнія рэчы, аб якіх трэба заўсёды памятаць, гэта: 1. Смерць;
2. суд; 3. неба; 4. пекла.

СЛАВА БОГУ!

ДАДАТАК

ПРЫНАГОДНЫЯ МАЛІТВЫ

Знак крыжа святога

У імя Айца і Сына, і Духа Святога. Амін.

Малітва Гасподняя

Ойча наш, каторы ёсць у небе, святым будзь імя Тваё, прыйдзі валадарства Тваё, будзь воля Твая як у небе, так і на зямлі; хлеба нашага штодзённага дай нам сёння; і адпусці нам грахі нашы, як і мы адпускаем вінаватым нашым; і не ўводзь нас у спакусу, але збаў нас ад злага.[Тваё бо ёсць валадарства і сіла, і слава на вякі вякоў]. Амін.

Апостальскі склад веры (гл. Но.16, стар. 12)

Малітвы да Святой Тройцы

Усесвятая Тройца зжалься над намі: Госпадзе, ачысці грахі нашы; Уладару даруй бясчынствы нашы; Святы, наведай і аздараві немачы нашы дзеля Твайго імя.

Надзея мая — Айцец; заступніцтва маё — Сын; пацяшэнне маё — Дух Святы: Тройца Святая, слава Табе.

Малітва да Святога Духа (гл. Но.72, стар. 21)

Малітва перад Крыжам да Госпада нашага Ісуса Хрыста

Збавіцелю наш, Госпадзе Ісусе Хрысце! Бачу Цябе распятым на крыжы дзеля Твае вялікае любові да роду людскога: галаву маеш

нахіленую, хочучы лепш пачуць малітвы нашы; сэрца маеш адчыненае, жадаючы дараваць міласць Тваю нам усім; рукі маеш расцягненыя, хочучы прыгарнуць усіх нас. Малю Цябе сёння: дзеля Твае горкае смерці і пачэснага Крыжа Твайго, пачуй малітвы мае, пашлі мне ласку Тваю, прыгарні мяне да сябе і будзь са мною ў гадзіну смерці маёй. Амін.

(Францішак Скарына)

Анельскае прывітанне

Вітай, Марыя, поўная ласкі, Госпад з табою, бласлаўлёная ты між жанчынаў і бласлаўлены плод улоння твайго, Ісус. Святая Марыя, Маці Божая, маліся за нас грэшных цяпер і ў хвіліну смерці нашай. Амін. Або:

Багародзіца Дзева радуйся, поўная ласкі Марыя, Госпад з табою: бласлаўлёная ты між жанчынаў і бласлаўлены плод улоння твайго, бо ты нарадзіла Збавіцеля душ нашых.

Іншыя малітвы да Святой Багародзіцы

Дастойна ёсць сапраўды называць шчасліваю Цябе, Багародзіцу, вечна бласлаўлёную і беззаганную Маці Бога нашага: больш годную пашаны за херувімаў і без параўнання больш слаўную за серафімаў, што, захаваўшы дзявоцтва, радзіла Бога-Слова, існую Багародзіцу, Цябе мы ўзвялічваем.

Пад тваю міласэрнасьць прыбгаем, Багародзіца Дзева: маленькаў нашых у патрэбе не адкінь, але ад бедаў вызваль нас, адзіная чыстая і бласлаўлёная.

Малітва ахвяравання сябе Богу

Ахвярую Табе, Божа, сябе самога і ўсё што маю і мець магу. Ахвярую Табе ўсё, што сёння, заўтра і праз усё жыццё буду думаць, гаварыць, рабіць і цярпець. Ахвярую цела і душу цяпер і давеку. Амін.

Малітва ранішняя

Устаўшы ад сну, дзякую Табе, Божа, што ў бязмежнай Тваёй дабраце і даўгацярплівасці, не загневаўся на мяне грэшнага (-ую) і не загубіў мяне разам з маімі правінамі, але ў чалавекалюбстве Тваім узняў мяне, каб я мог прынесці Табе ранішняю малітву

хвалы. Дык цяпер адчыні вочы душы маёй і прасвятлі розум, каб я ўвесь дзень мог навучацца Тваім заветам і выконваць волю, і славіць Цябе ад усяго сэрца, і ўзвялічваць найсвятое Імя Тваё, Айца і Сына, і Святога Духа. Амін.

Малітва перад сном

Госпаде Божа наш, у Тваёй бязмежнай дабраце і чалавекалюбстве прабач мне ўсе мае правіны, якія я сёння зрабіў(-ла) словам, учынкам і думкаю. Даруй мне спакойны і нетрывожны сон. Пашлі мне Твайго анёла апекуна, каб ён сцярог мяне ад усяго благога. Бо Ты — апыжун нашых душ і целаў і Табе славу аддаем, Айцу і Сыну, і Святому Духу цяпер і заўсёды і на вякі вякоў. Амін.

У рукі Твае, Госпадзе Хрысце Божа, аддаю дух мой: Ты ж мяне блаславі і змілуйся нада мною, і жыццё вечнае даруй мне. Амін.

Малітва перад ядою і пасля яды

Вочы ўсіх да Цябе, Госпадзе, звяртаюцца з надзеяю, і Ты даеш усім страву ў добры час, адчыняеш шчодрую руку Тваю і ўсё жывое сыціш.

Паблаславі, Божа, у дабраце Тваёй гэтыя дары, якія мы маем спажываць. Амін.

Дзякуем Табе, Хрысце Божа, што насыціў нас зямнымі Тваімі дарамі: не пазбаў нас і нябеснага Твайго валадарства; але, як некалі Ты прыйшоў да вучняў Тваіх, мір даючы ім, так і да нас прыйдзі і збаў нас.

Малітвы перад пачаткам кожнай справы

Госпадзе Ісусе Хрысце, Адзінародны Сыне беспачатнага Айца, Ты сказаў: "Без мяне нічога ня можаце зрабіць". Успрыняўшы вераю да сэрца гэтыя Твае словы, прыпадаю да Тваёй дабрата і прашу: памажы мне грэшнаму выканаць справу, якую пачынаю, як для Цябе самога. У імя Айца і Сына, і Святога Духа. Амін.

Скончыўшы ўсякую справу

Ты, мой Хрысце, з'яўляешся спаўненнем усіх дабрадзействаў: напоўні радасцю і вяселлем сэрца і душу маю і збаў мяне, бо Ты адзіны многаміласэрны.

Малітва каяння за грахі

Прабач, адпусці і даруй, Божа, усе мае правіны вольныя і міжвольныя, якія я зрабіў словам і ўчынкам, у думках і намерах, удзень і ўночы, сведама і нясведама: усё мне прабач, бо Ты добры і Чалавекалюбёц.

Малітва за памёршых

Супакой, Госпадзе, душы памёршых слуг Тваіх у месцы светлым, месцы радасным, месцы спакойным, дзе няма ні болю, ні суму, ні плачу, але жыццё бясконцае.

Малітва за святарскія пакліканні

Госпадзе Ісусе Хрысце, Пастыру душ, які зрабіў апосталаў Тваіх лаўцамі людзей, пакліч цяпер новых апосталаў у Тваёй Святой Царкве. Запалі ў сэрцах іх рупнасць аб душах людскіх і гарачае жаданне пашыраць Тваё валадарства на зямлі. Дай ім знайсці радасць у служэнні Табе і мужнасць ісці ўслед за Табою. Бо Ты — Дарога, Праўда і Жыццё, і мы Табе славу аддаем, разам з адвечным Тваім Айцом і з усесвятым, добрым і жыццядайным Тваім Духам цяпер і заўсёды і на вякі вякоў. Амін.

Услаўленне Святой Тройцы

Слава Айцу і Сыну, і Святому Духу, як было спрадвеку, цяпер і заўсёды і на вякі вечныя. Амін.

Божа, будзь спагадлівы мне грэшнаму.

Магутны Божа

(Беларускі рэлігійны гімн)

Словы Наталлі Арсенневай

Магутны Божа, Уладар сусветаў,
Вялкіх сонцаў і сэрц малых:
Над Беларусяй, ціхай і ветлай,
Рассып праменні свае хвалы.

Дай спор у працы, штодзённай, шэрай.

На лусту хлеба, на родны край.

Павагу, сілу і веліч веры

У нашу праўду, у прышласць дай.

Дай урадлівасць жытнёвым нівам,

Учынкам нашым пашлі ўмалот.

Зрабі свабоднай, зрабі шчаслівай

Краіну нашу і наш народ!